

(*)Facultade de Ciencias da Educación

(*)Presentación da Facultade

(*)

A Facultade de Educación é a escola de escolas: unha institución pública ao servizo de todas as persoas interesadas na mellora continua da educación e dos servizos sociais. Trátase dun centro universitario que se asenta sobre a historia dos centros de formación de mestres/as, educadores/as sociais e traballadores/as sociais, pero tamén sobre a historia do ensino e dos servizos sociais.

É unha facultade, polo tanto, que tenta incorporar todos os medios técnicos posibles, pero sen renunciar a un pasado que se constrúe sobre o esforzo colectivo dos profesionais e da cidadanía.

Os cambios respecto ao presente son considerables. Pero hai algo que unha facultade de educación debe contribuír a que se manteña: o espírito solidario dos veciños/as e a percepción da escola como propia, como asunto da comunidade.

Agardo que as persoas que elixen esta facultade para realizar os seus estudos teñan esa mentalidade de pertenza a un grupo que constrúe o futuro colectivo da educación e dos servizos sociais.

A oferta educativa para o próximo curso 2013-2014 no Centro é:

Catro títulos de Grao:

- GRADO EN EDUCACIÓN INFANTIL
- GRADO EN EDUCACIÓN PRIMARIA
- GRADO EN EDUCACIÓN SOCIAL
- GRAO EN TRABALLO SOCIAL

Catro títulos de Máster:

- Master en Dificultades de Aprendizaxe e procesos cognitivos
- Master en Intervención Multidisciplinar na Diversidade en Contextos Educativos
- Master en Investigación Psicosocioeducativa con Adolescentes en Contextos Escolares
- Master en Profesorado de Secundaria Obrigatoria, Bacharelato, Formación Profesional e Ensino dos Idiomas (especialidades de Orientación, Xeografía, Historia, Humanidades, Matemáticas e Tecnoloxía) Por outra banda, durante os últimos anos, a Facultade de Empresariais e Turismo, potenciou, de forma considerable a participación dos estudantes en programas de mobilidade.

Para obter máis información visita a nosa páxina web

<http://webs.uvigo.es/educacion-ou/web/index.php>

(*)Equipo Decanal

(*)

O Equipo Decanal está composta polos seguintes membros:

Decana:

D.ª Mercedes Suárez Pazos

Vicedecanos/as:

D. Ramón Ángel Fernández Sobrino

D.ª María del Mar García Señorán

D. Xosé Manuel Cid Fernández

D.ª María del Pino Díaz Pereira

Secretario:

D. Antonio González Fernández

(*)Localización

(*)

LOCALIZACIÓN DA FACULDADE.**Dirección postal:**

Facultade de Ciencias da Educación

R/. Doctor Temes, s/n 32004 Ourense

A Facultade de Ciencias da Educación atópase no denominado Edificio Facultades ou Edificio de Ferro, contando ademais con outros espazos docentes situados nos pavillóns 1 e 2.

Directorio telefónico:

Conserxería: 988 387 101

Secretaría alumnado Graos : 988-387-168, 98- 387-194, 988-36-890

Secretaría alumnado Mestrados: 988 368 893

Decanato: 988-387-159

Correo electrónico:

Secretaría alumnado: secexbo@uvigo.es

Secretaría Decanato: sdexbo@uvigo.es

(*)Grao en Educación Social

Subjects**Year 3rd**

Code	Name	Quadmester	Total Cr.
O05G130V01501		1st	6
O05G130V01502		1st	6
O05G130V01503		1st	6
O05G130V01601		2nd	6
O05G130V01602		2nd	12
O05G130V01901		1st	6
O05G130V01902		1st	6
O05G130V01903		1st	6

O05G130V01904	1st	6
O05G130V01905	2nd	6
O05G130V01906	2nd	6
O05G130V01907	2nd	6
O05G130V01908	2nd	6

IDENTIFYING DATA**Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social**

Subject	Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social			
Code	O05G130V01501			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language				
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
Lecturers	Fernández Rodicio, Clara Isabel			
E-mail	cirodicio@uvigo.es			
Web				
General description	Cando se produce algunha situación que dificulta ou inhibe o desenvolvemento integral do menor estamos falando dunha situación de risco. Normalmente estas situacións danse no mesmo contorno do menor, pero situacións estruturadas e sociopolíticas tamén inciden negativamente neste grupo de poboación. Coñecer os factores que xeran situacións de risco para a infancia e a adolescencia, os indicadores que permitan identificalos e as repercusións que estas teñan nos menores que as sufran, convértese nun ámbito suficientemente amplo e complexo, no que o Educador Social ha de intervir.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A21	Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización
B5	Xestión da información
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B11	Habilidades interpersoais
B12	Compromiso ético
B14	Adaptación a situacións novas
B15	Creatividade
B16	Liderado
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia		
Expected results from this subject	Training and Learning Results	
2.Deseñar,organizar, por en práctica e avaliar programas de intervención socio-educativa para minimizar as dificultades sociais	A1 A10 A12	B2 B5
1.Coñecer, analizar e indagar sobre a realidade social e educativa.	A4 A5 A16	B1 B8 B12
3.-Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socio-educativas e de compensación	A15 A20 A21	B7 B8 B12 B19
4.-Favorecer o desenvolvemento comunitario e socio-educativo	A8 A22	B11 B12 B14 B15 B16 B19 B20
5.-Analizar e diagnosticar a realidade social e as dificultades sociais como base que fundamenta o desenvolvemento de accións e iniciativas socio-comunitarias e educativas.	A4 A20	B2 B6 B8 B10 B11 B12 B14 B15 B16
6.-Adquirir e comprender os coñecementos teóricos e os recursos instrumentais e metodolóxicos precisos para o desenvolvemento exitoso da intervención socio-educativa na infancia e adolescencia en dificultades sociais	A5 A6 A8	B2 B5 B8 B11 B12
7.- Formar a un profesional para actuar no ámbito da intervención socio-educativa que sexa capaz de dar resposta a realidades diversas desta sociedade actual	A1 A4 A16 A22	B1 B2 B6 B8 B11 B12 B15 B19

Contidos

Topic	
1.- Infancia, adolescencia e mocidade en dificultade social	1.1. Introducción. 1.2. Benestar social e infancia. 1.3. Dificultade social na infancia. 1.4. O bo trato á infancia e a resiliencia.
2.- Dificultade social pola non aceptación do si mesmo, da imaxe persoal e social.	2.1. Introducción. 2.2. O concepto de personalidade. 2.3. Modelos teóricos no estudo da pesonalidad. 2.4. O desenvolvemento social da personalidade. 2.5. Coñecemento de si mesmo, autoestima e imaxe social. Infancia, adolescencia e mocidade. 2.6. Evolución do coñecemento de si mesmo, autoestima e imaxe social. 2.7. Factores de risco e vulnerabilidade no desenvolvemento da personalidade, o coñecemento de si mesmo e a autoestima. 2.8. Coñecemento de si mesmo e autoestima en nenos, adolescentes e mozos en dificultade social.
3.- Dificultade social no ámbito familiar.	3.1. Introducción. 3.2. Dificultade social nun ámbito violento. 3.3. Sintomatología e patoloxía presentadas por menores expostos a violencia intrafamiliar. 3.4. Incompetencia familiar e dificultade social infantojuvenil. 3.5. Dificultade social infantojuvenil por abandon afectivo. 3.6. Algunhas consecuencias da dificultade social no ámbito familiar.

4.- Dificultade social por presentar deficiencias e discapacidades.	4.1. Introducción. 4.2. Atraso mental leve. 4.3. Trastornos da linguaxe expresiva e comprensiva, tartamudeo e mutismo selectivo. 4.4. Trastorno disocial e trastorno límite de personalidade. 4.5. Trastornos interiorizados en nenos e adolescentes: ansiedade e depresión.
5.- Dificultade social por pertenza a minorías étnicas e culturais.	5.1. Introducción. 5.2. Concepto de etnia e cultura. 5.3. Mundo *relacional e multicultural. 5.4. Estereotipos, prexuízos, tópicos, *etnocentrismos. 5.5. Os barrios monoculturales. 5.6. Separación cultural do grupo de iguais. 5.7. Aculturación. 5.8. Os menores educados interculturalmente. 5.9. Os conflitos entre educacións multiculturais e interculturais. 5.10. Os menores estranxeiros non acompañados
6.- Dificultade social por uso inadecuado de TIC.	6.1. Introducción. 6.2. Fenda dixital xeracional e dificultade social infantojuvenil no uso de TIC. - Ciberacoso - Cyberbullying - Grooming - Chaturbarsing - Adiccións en rede
7.- As políticas públicas, o sistema de protección social e a dificultade social na infancia, a adolescencia e a mocidade.	7.1. Introducción. 7.2. O sistema de protección social á infancia e a adolescencia. 7.3. Planificación estratéxica das políticas de infancia e adolescencia. 7.4. Programas do sistema de protección social da infancia.
8.- Atención socioeducativa á infancia, adolescencia e mocidade en dificultade social.	8.1. Introducción. 8.2. Modelos teóricos de intervención. 8.3. Proceso de intervención en situacións de dificultade social. 8.4. Traballo en rede.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	4	0	4
Presentacións/exposicións	8	0	8
Titoría en grupo	8	0	8
Estudo de casos/análises de situacións	19	0	19
Proxectos	4	80	84
Sesión maxistral	24	0	24
Probos de tipo test	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Explicación por parte do docente do contido da materia e das actividades a realizar
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Estudo de casos/análises de situacións	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticarlo e adestrarse en procedementos alternativos de solución.
Proxectos	Os alumnos elaborarán un proxecto, para o cal a docente proporcionaralles a información necesaria (documentación, visionado de películas, exposición de experto). Exposición do proxecto en formato vídeo.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada

Methodologies Description

Titoría en grupo Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe. O estudante ou o grupo presenta o resultado obtido na elaboración do programa a desenvolver sobre a temática da materia, ou mesmo formula cuestións sobre os atrancos que poden xurdir durante o proceso

Avaliación		
	Description	Qualification
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado en formato vídeo dun tema sobre os contenidos del proyecto	10
Estudo de casos/análises de situacións	Proba na que se presenta unha situación ou problemática xa dada ou que pode darse, partindo dos diferentes factores involucrados, a análise dos antecedentes, condicións, da situación, etc.	20
Proxectos	Elaboración dun proxecto, que se valorará cos criterios expostos na rubrica na plataforma Moodle.	20
Probas de tipo test	Probas para avaliación das competencias adquiridas que inclúen preguntas pechadas con diferentes alternativas de resposta (verdadeiro/falso, elección múltiple, emparellamento de elementos...). Os alumnos seleccionan unha resposta entre un número limitado de posibilidades.	50

Other comments on the Evaluation

1ª CONVOCATORIA.

DATA DO EXAME: 8 de xaneiro as 10h da mañan.

DATA DE REVISIÓN: 30 de xaneiro de 10 a 12h da mañan.

CONVOCATORIA XULLO

DATA DO EXAME: 30 de xuño as 16h

DATA DA REVISIÓN: 17 de xullo de 10 a 12h da mañan.

CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA

DATA DO EXAME: 15 de outubro as 10h.

DATA DA REVISIÓN: 4 de novembro de 10 a 12h.

ALUMNADO ASISTENTE (con polo menos, unha asistencia do 70% equilibrada nos diferentes tipos de sesións):

- A data tope para a entrega das diferentes actividades, proxecto, exposición, etc. será comunicada oportunamente pola profesora, e entregáense no e-portafolio da plataforma Moodle. Tamén se entregará unha copia en papel dos traballos que se presentaron na plataforma (como copia de seguridade). Para o alumnado de avaliación continua o desenvolvemento do traballo con todas as metodoloxías sinaladas é obrigatorio, así como acudir a clase regularmente (polo menos ao 80% das sesións). O non cumprimento destes extremos leva non ser cualificado a través da avaliación continua.

-Aqueles estudantes que non acudan a clase con regularidade, considéranse alumnos non presenciais e deberán realizar os traballos e proxecto de forma individual e non se considerará avaliación continua.

-O alumnado asistente deberá cubrir unha ficha cos seus datos.

ALUMNADO NON ASISTENTE.

-O alumnado non asistente deberá concretar coa profesora os traballos/materiais/etc. a realizar, como máis tarde, no mes de outubro e facer a súa entrega o mesmo día en que realice o exame oficial da 1ª e 2ª convocatoria.

-As datas de realización do exame oficial serán as que figuren no calendario de exames da Facultade.

-O lugar de publicación das cualificacións e da revisión será no taboleiro de anuncios do despacho da profesora responsable e/ou na Plataforma Moodle. A data de revisión sinalarase na listaxe de cualificacións exposto.

TUTORÍAS.

Realizaranse no despacho situado en 2º pavillón, baixo, despacho nº 26 no horario estipulado. De non poder acudir a tutorías presenciais levasen a cabo a través de skype previa cita.

OBSERVACIÓN.

Esta guía docente anticipa as liñas de actuación que levarán a cabo co alumnado na materia, concibíndose con certa flexibilidade; en consecuencia, pode requirir algunha rectificación promovida polo grupo de destinatarios real ou pola relevancia de situacións sobrevividas. Así mesmo, achegarase ao alumnado a información e pautas concretas que sexan necesarias en cada momento do proceso formativo.

Bibliografía. Fontes de información

- AAVV (2010), UNED,
- Alsinet, C. y Balsells, M.A. (2011), **Infancia y adolescencia en riesgo social**, Milenio,
- Balsells, M.A., Del Arco, I. y Miñambres, A. (2009), **La infancia en situación de riesgo social y sus familias**, Ed. París,
- Barudy, J. (1998), **El dolor invisible de la infancia**, Paidós,
- Barudy, J. y Dantagnan, M. (2007), **Los buenos tratos a la infancia**, Gedisa,
- Barudy, J. y Marquebreucq, A.P. (2006), **Hijas e hijos de madres resilientes: traumas infantiles en situaciones extremas: violencia de género, guerra, genocidio, persecución y exilio.**, Gedisa,
- Benítez, M.T., Languín, A. y Sánchez, M. (2000), **Programa de atención al niño en situación social de riesgo**, Díaz de Santos-ayuntamiento de Madrid,
- Bowlby, J. y Marquebreucq, A.P. (2006), **Una base segura: aplicaciones clínicas de una teoría del apego.**, Paidós,
- Brazelton, T. y Greenspan, S. (2005), **Las necesidades básicas de la infancia. Lo que cada niño o niña precisa para vivir, crecer y aprender**, Graó,
- Calatayud, E. (2009), **La educación de los jóvenes: Una tarea social compartida**, Fundación Ecoem,
- Cantón, J. y Cortés, M. (2003), **Guía para la evaluación del abuso sexual infantil**, Pirámide,
- Casado, J., Díaz, J.A. y Martínez, C. (1997), **Niños maltratados**, Díaz de Santos,
- Castillo, S. y Cabrerizo, J. (2011), **Evaluación de la intervención socioeducativa. Agentes, ámbitos y proyectos.**, Pearson,
- Colás, A. (2011), **Derecho penal de menores**, Tirant lo Blanch,
- Cyrułnik, B. (2007), **Los patitos feos: la resiliencia, una infancia infeliz no determina la vida.**, Gedisa,
- Fernández, J.M., Hamido, A. y Fernández, M. (2008), **El Educador Social de menores. Cuaderno de aprendizaje.**, Pirámide,
- Fernández Millán, J.M. y Hamido Mohamed, A. (2011), **Educación social y atención a la infancia.**, Pirámide,
- Galán Rodríguez, A. (2011), **La protección a la infancia: el desafío del Rey Salomón.**, Eos,
- García Barriocanal, C., Imaña, A. y De la Herrán, A. (2007), **El Acogimiento Residencial como medida de protección al menor**, Defensor del menor en la Comunidad de Madrid,
- García, N. y Noguerol, V. (2007), **Infancia maltratada. Manual de intervención**, Pirámide,
- Gómez, E. (2002), **Guía para la atención al maltrato infantil: desde los servicios sociales.**, Servicio de Publicaciones Universidad de Cantabria,
- González, E. (coord.) (2001), **Menores en desamparo y conflicto social**, CCS,
- Granados, P. y Mudarra, M.J. (2010), **Diagnóstico en Educación Social.**, Sanz Torres,
- López, F. (2010), **Necesidades en la infancia y en la adolescencia**, Pirámide,
- Martín Hernández, J. (2005), **La intervención ante el maltrato infantil. Una revisión del sistema de protección**, Pirámide,
- Martín, J. (2009), **Protección de menores. Una institución en crisis.**, Pirámide,
- Martínez García, C. (Coord) (2007), **Los sistemas de protección de menores en la España de las Autonomías. Situación de riesgo y desamparo de menores. Acogimiento familiar y acogimiento residencial.**, Dykinson.,
- Martínez, I. y Vázquez, A. (2006), **La resiliencia invisible: infancia, inclusión social y tutores de vida.**, Gedisa,
- Melendro, M. (dir.) (2007), **Estrategias educativas con adolescentes y jóvenes en dificultad social. El tránsito a la vida adulta en una sociedad sostenible**, UNED,
- Melendro, M. (2009), **El tránsito a la vida adulta de los jóvenes en dificultad social. Estrategias flexibles de intervención socioeducativa**, UNED,
- Ochoterena, J. y Arruabarrena, M.I. (2001), **Manual de protección infantil**, Masson,
- Quicios, Mª del P. (2013), **Infancia, adolescencia y juventud en dificultad social.**, Mc Graw Hill,

Rodríguez,F.J. y Becedóniz,C.(Coords.)(2007), **El menor infractor.Posicionamiento y realidades**, Principado de Asturias,

Ruíz,M.V. y Martín,M.S.(2008), **Adolescentes en riesgo social.Prevenición e intervención**, Comunidad de Madrid-
Consejería de Familia y Asuntos Sociales,

Sáinz-Cantero,M.B. y Pardo,E.(2010), **Régimen jurídico de los centros de protección y reforma de menores**, Comares,

Sanmartín, J.(Coord.) (2008), **Violencia contra niños**, Ariel-Centro Reina Sofía para el estudio d ela violencia,

Suárez,J.M.(1999), **Historia dos dereitos da infancia**, Xunta de Galicia,

Tarín, M. y Navarro, J.J. (2006), **Adolescentes en riesgo. Casos prácticos y estrategias de intervención socioeducativa.**, CCS,

Urra, J. (2010), **Adolescentes en conflicto. 53 casos reales.**, Psicología. Pirámide,

Vélez de Medrano,C.(2008), **Intervención educativa y orientadora para la inclusión social de menores en riesgo**, UNED,

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

IDENTIFYING DATA				
Mediación en conflitos e situacións de violencia				
Subject	Mediación en conflitos e situacións de violencia			
Code	O05G130V01502			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Isorna Folgar, Manuel			
Lecturers	Isorna Folgar, Manuel Vázquez Figueiredo, María José			
E-mail	isorna.catoira@uvigo.es			
Web				
General description	Os termos "conflito" e "violencia" están estreitamente relacionados. O conflito é inherente á persoa humana e á sociedade: o individuo é un ser en conflito e non pode deixar de sê-lo. Non obstante, non sucede o mesmo coa violencia: a violencia non está na natureza humana; senón tan só o potencial para a violencia, pero as circunstancias condicionan a realización dese potencial (Galtung, 1997). O conflito non necesariamente ten que rematar en violencia física ou verbal. O fracaso na transformación do conflito é o que conduce á violencia. A complexidade da sociedade actual está a xerar novas formas de conflito e violencia tanto nos espazos públicos como nos privados. A través do desenvolvemento dos contidos desta asignatura tentamos debater sobre os diferentes contextos de relación e socialización das persoas, identificar conflitos e situacións de violencia nos ámbitos familiar, penal xuvenil e escolar, analizando as súas causas e as respostas producidas; presentando posibles estratexias de xestión e resolución dos conflitos desde unha perspectiva positiva e creativa.			

Competencias de titulación

Code	
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A21	Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B11	Habilidades interpersoais
B14	Adaptación a situacións novas
B16	Liderado

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crise en comunidades socioeducativas	A2	B1 B2 B6 B7 B11
Asumir e orientarse de acordo cos valores de igualdade e cidadanía democrática e capacitar para a prevención e mediación nos casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...).	A3	B10 B11 B16
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos		B1 B2 B7

Posuír capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de relación interpersoal, solidariedade e empatía.	A18	B6 B11 B14 B16
Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas.	A20	B1 B2 B7
Asesorar e acompañar a persoas e grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo.	A21	B6 B11 B14 B16

Contidos

Topic

I. O conflito e a violencia	1.1. Análise do conflito e a violencia na sociedade actual. 1.2. Teorías explicativas da agresividade e a violencia. 1.3. A resposta social ante o conflito e a violencia.
II. O conflito escolar: o maltrato entre iguais	2.1. Aproximación conceptual ao fenómeno do maltrato entre escolares 2.2. Situación nacional e internacional do maltrato entre escolares. 2.3. Factores identificativos no estudio do maltrato entre escolares.
III. A mediación escolar e as técnicas de resolución de conflitos escolares.	3.1. Etapas ou fases da mediación escolar. 3.2. Estratexias de prevención do maltrato entre escolares. 3.3. O papel do/a Educación Social como mediador/a.
IV. O conflito no contexto da familia e no contexto afectivo-relacional	4.1. A violencia intrafamiliar: os estilos educativos familiares. 4.2. A violencia de xénero: causas e manifestacións. 4.3. A violencia nas relacións de parella dos/as adolescentes.
V. O conflito no contexto laboral.	5.1. O conflito na empresa: o acoso laboral. 5.2. Situación nacional e internacional do acoso laboral.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	14	30	44
Traballos tutelados	5	26	31
Presentacións/exposicións	4	7	11
Estudo de casos/análises de situacións	10	25	35
Sesión maxistral	11	12	23
Actividades introdutorias	2	0	2
Estudo de casos/análise de situacións	2	0	2
Probas de tipo test	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Traballos de aula	Exercicios ou proxectos que os/as estudantes desenvolven na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. O seu desenvolvemento pode estar vinculado con actividades autónomas do estudante.
Traballos tutelados	Os/as estudantes en grupo, ou ben individualmente, elaboran un documento e/ou investigación sobre a temática da materia. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma dos estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción, etc.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dos resultados do traballo tutelado. Levarase a cabo en grupo ou de xeito individual.
Estudo de casos/análises de situacións	O docente presentará casos ou situacións concretas ao alumnado para o seu análise e posterior debate grupal. Elexiranse casos ou situacións de conflito onde o alumno ou alumna teña que aplicar a mediación.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado (detección de coñecementos previos, motivacións...), así como a presentar a materia.

Atención personalizada

Methodologies	Description
---------------	-------------

Traballos de aula	- As sesións maxistrais, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor, no horario de titorías.
Traballos tutelados	- As sesións maxistrais, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor, no horario de titorías.
Presentacións/exposicións	- As sesións maxistrais, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor, no horario de titorías.
Estudo de casos/análises de situacións	- As sesións maxistrais, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor, no horario de titorías.
Sesión maxistral	- As sesións maxistrais, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor, no horario de titorías.

Tests	Description
Estudo de casos/análise de situacións	- As sesións maxistrais, a realización dos traballos de aula e o estudo ou análise de situacións reforzaranse cunha atención personalizada para resolver as dúbidas dos estudantes e/ou aclaracións, tanto na aula (durante a presentación do tema, ou do traballo a desenvolver) como no despacho do profesor, no horario de titorías, de xeito individualizado. - Á elaboración dos traballos tutelados e a súa exposición se lle dedicará un tempo específico de titoría grupal na aula, sen que iso sexa impedimento para atender calquera dúbida ou cuestión no momento en que xurda, no despacho do profesor, no horario de titorías.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos de aula	Os/as estudantes presentan o resultado obtido na elaboración dun documento sobre a temática da materia e/ou investigación. Levarase a cabo en grupo, de forma escrita. Ademais, tamén se valorará a exposición que se faga do traballo na aula.	10
Traballos tutelados	As experiencias, proxectos, tarefas e traballos realizados durante o proceso de formación na aula.	10
Estudo de casos/análise de situacións	Casos ou situacións concretas que o/a alumno/a debe analizar e resolver individualmente.	30
Probas de tipo test	Realizarase unha proba para a avaliación das competencias adquiridas que inclúe preguntas pechadas con tres ou catro alternativas de resposta. Os/as alumnos/as seleccionarán unha resposta entre as posibilidades. As respostas erradas puntuarán negativamente (2 mal restarán 1 ben).	50

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia é necesario superar todas as probas.

Alumnado non presencial: deberá falar cos profesores da materia ao principio do curso, para acordar un plan de traballo específico.

Segunda convocatoria: o alumnado que aprobe algunha das partes ou probas da materia, se lle conservará a cualificación ata a segunda convocatoria (xullo). As probas non aprobadas serán avaliadas na mesma convocatoria.

As datas e horarios das probas de avaliación das diferentes convocatorias son as especificadas no calendario de probas de avaliación aprobado pola Xunta de Centro para o curso 2013-14.

Examen: 10 xaneiro ás 18h.

Revisión exame: 30 xaneiro

Bibliografía. Fontes de información

BUSH, R. y FOLGER, J. P. (1996). **La promesa de la mediación. Cómo afrontar el conflicto a través del fortalecimiento propio y el reconocimiento de los otros.** Barcelona: Granica.

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Sexualidade e saúde/O05G130V01912

Subjects that it is recommended to have taken before

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Intervención socioeducativa nas condutas aditivas/O05G130V01702

IDENTIFYING DATA**Programas de animación sociocultural**

Subject	Programas de animación sociocultural			
Code	005G130V01503			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Dapia Conde, María Dolores			
Lecturers	Dapia Conde, María Dolores			
E-mail	ddapia@uvigo.es			
Web				

General description

Despois de varios anos a animación sociocultural impúxose como unha necesidade. De ser considerada como algo marxinal, estase pasando a súa institucionalización. Con isto potenciase unha nova modalidade pedagóxica, un novo modelo de intervención que vai perfilando os seus fins, obxetivos, método, programas e conformando un novo tipo de educador/a, o/a [animador sociocultural].

A materia [Programas de animación sociocultural] configúrase como unha materia clave para a formación dos alumnos e alumnas de Educación Social polas aportacións teóricas e prácticas da mesma a un dos seus ámbitos de actuación, tanto no que se refire a súa cualificación xeral como no que alude a unha capacitación máis específica. Constitúe a formación específica para introducir aos estudantes na profesión de animador/a sociocultural, e asimismo constitúe un dos perfiles recollidos no Libro Blanco. Título de grado en pedagogía e educación social: Animador y gestor socio-cultural, proposta elaborada por unha rede de universidades españolas para a adaptar a titulación de Educación Social ao Espacio Europeo de Educación Superior.

[O animador sociocultural é aquela persoa que, utilizando unha tecnoloxía social baseada nunha pedagogía participativa, facilita o acceso a unha vida máis activa con maior participación e comunicación coa colectividade da que se forma parte, potenciando, en consecuencia, a autonomía persoal e grupal, a relación interactiva con outras persoas, a integración nun entorno sociocultural e a correspondente capacidade para transformar ese contexto].

A materia adecúase ao perfil profesional e académico da titulación nos seguintes aspectos:

(a) Na aproximación teórica ó estudio da Animación Sociocultural: concepto, caracterización, ámbitos, formación, profesionalización,...

(b) Na aposta básica por capacitar aos estudantes para o deseño de programas de animación sociocultural adaptados aos distintos contextos de intervención atendendo a medios, destinatarios,...

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
A13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
A19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B5	Xestión da información
B6	Resolución de problemas e toma de decisións

B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B13	Autonomía na aprendizaxe
B14	Adaptación a situacións novas
B15	Creatividade
B16	Liderado
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
- Adquirir e comprender os coñecementos teóricos e os recursos instrumentais e metodolóxicos necesarios para o desenvolvemento da intervención neste ámbito.	A1 A6 A8 A17	B1 B2 B3 B8 B10 B13 B15 B19 B20
- Formar a un profesional para actuar no ámbito da animación sociocultural que sexa capaz de dar resposta á realidade social actual.	A1 A4 A6 A8 A17 A19 A20	B2 B3 B4 B7 B10 B16 B20
- Diseñar, organizar, poñer en práctica e avaliar programas de animación sociocultural nos diversos ámbitos de traballo.	A4 A5 A11 A13 A20 A22	B1 B2 B5 B6 B14 B15 B20

Contidos

Topic	
1. Conceptualización e caracterización da animación sociocultural (ASC).	SUBTEMAS 1: Conceptos afines. Análise de distintas definicións de ASC. Cara unha definición de ASC. Características e obxectivos. A ASC, ámbito da educación social.
2. Perspectiva histórica e comparada da ASC. Panorámica: ámbitos.	SUBTEMAS 2: Xénese e evolución da Animación Sociocultural. A ASC en distintos países. Ámbitos da ASC: Taxonomización e análise.
3. Bases antropolóxicas, sociolóxicas e psicolóxicas da ASC.	SUBTEMAS 3. Bases antropolóxicas. Bases sociolóxicas. Bases psicolóxicas.
4. Desenvolvemento comunitario.	SUBTEMAS 4: Concepto. Obxectivos. Rasgos. Campos de intervención. Educación social e desenvolvemento comunitario.
5. Os animadores/as socioculturais: formación e profesionalización.	SUBTEMAS 5: Variables que inciden no proceso de profesionalización. Modelos e propostas formativas no ámbito da ASC. Regulación do mercado de traballo.
6. A investigación en ASC.	SUBTEMAS 6. Modelos de investigación. Aplicacións no ámbito da ASC. A investigación-acción, un modelo axeitado para a ASC.
Temario de prácticas	
P1. A planificación dos procesos socioculturais. Propostas metodolóxicas.	- Diferencia plan, programa e proxecto.
P2. Análise da realidade. Momentos e técnicas.	- Apartados a ter en conta no deseño dun proxecto.
P3. Obxectivos. Concepto, formulación e tipos.	- Fases e metodoloxía da análise da realidade. Importancia.
P4. A organización de recursos. Orzamentos e sistemas de financiamento.	- Formulación de obxectivos.
P5. Análisis de distintas subvencións.	- Recursos. Tipoloxía. Elaboración dun presuposto.
P6. A avaliación. Enfoques, modelos e tipos. Cara a unha proposta comprensiva.	- Proposta avaliativa.

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	1	3
Sesión maxistral	20	5	25
Traballos de aula	15	5	20
Traballos tutelados	10	50	60
Probas de tipo test	1	31	32
Outras	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	- Avaliación dps conocimientos previos do alumnado. - Presentación xeral da materia e a súa organización. - Orientacións acerca da bibliografía. - Orientacións dos traballos requeridos.
Sesión maxistral	- Exposicións por parte da profesora dos temas da materia. - Presentación de materiais básicos.
Traballos de aula	- Formulación, análise, resolución e debate dun problema ou exercicio relacionado coa temática da materia.
Traballos tutelados	Neste apartado faremos referencia especificamente as orientacións para o alumnado dos traballos obrigatorios esixidos para superar a materia. Como actividades obrigatorias, exíselles aos estudantes dous traballos, un de carácter individual e outro grupal. O traballo individual, que ten un peso importante na nota consiste na elaboración dun programa de animación sociocultural, adaptado a unha realidade específica (previo análise da mesma) e de libre elección por cada estudante (non se permite elixir a mesma realidade), cunha duración mínima de 4 meses. Este traballo consiste na aplicación do estudado nas clases prácticas. Data de entrega: Derradeiro día antes das vacacións de nadal. O segundo traballo, de menor adicación, é de carácter grupal e facilita a profundización por parte dos estudantes nun ámbito da animación sociocultural, elixido según preferencias. Tras a selección pídeselle que realicen un estudio teórico-práctico do mesmo, que posteriormente será presentado na clase, para finalizar o tema 2. Data de entrega: 30 de setembro. Os grupos elaborarán un breve resumo da temática do traballo que se distribuirá ao resto da clase. Por último, un terceiro traballo de carácter optativo e individual, consiste na lectura e análise dun libro relacionado cun dos ámbitos da animación sociocultural. Data de entrega: 15 de novembro. A realización destes traballos implica: - Busca e consulta de fontes bibliográficas e documentais - Lectura e análise dos documentos teóricos que fundamentan o mesmo. - Diseño, e aplicación de instrumentos para a recollida de datos, así como análise dos mesmos (parte práctica) - Elaboración do informe final (para a súa entrega) - Exposición oral dos traballos realizados en pequenos grupos para o grupo-clase.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Sesión maxistral	Sesión maxistral. Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos. Traballos tutelados. Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC. Traballos de aula. Orientacións específicas a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula. Probas de tipo test. Aclaración de dúbidas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.
Traballos tutelados	Sesión maxistral. Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos. Traballos tutelados. Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC. Traballos de aula. Orientacións específicas a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula. Probas de tipo test. Aclaración de dúbidas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.
Traballos de aula	Sesión maxistral. Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos. Traballos tutelados. Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC. Traballos de aula. Orientacións específicas a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula. Probas de tipo test. Aclaración de dúbidas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.

Tests	Description
Probas de tipo test	Sesión maxistral. Tras as exposicións dos contidos fundamentais da materia, darase resposta ás dúbidas e/ou aclaracións de forma individualizada ou en pequenos grupos. Traballos tutelados. Atención personalizada en relación á elaboración dos distintos apartados do proxecto de ASC. Traballos de aula. Orientacións específicas a cada estudante para o desenvolvemento das diferentes actividades de aula. Probas de tipo test. Aclaración de dúbidas antes da realización da proba e revisión personalizada do resultado da proba.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos de aula	- Participación e seguimento das clases teóricas e prácticas. Criterios de avaliación: a) Realización de actividades propostas. b) Elaboración e exposición do traballo grupal dos ámbitos da ASC.	15
Traballos tutelados	Obrigatorio para todos os/as alumnos. Valorarase o proxecto de ASC (descrito na parte metodolóxica) atendendo aos seguintes criterios: - Adecuación ao ámbito da ASC. - Coherencia interna. - Inclusión de todos os apartados. - Adecuación a unha realidade, libremente elegida.	40
Probas de tipo test	Obrigatorio para todos os/as alumnos. - Proba obxectiva con opcións de resposta. - Na puntuación final teranse en conta acertos e erros.	40
Outras	- Lectura e análise dun libro relacionado cun dos ámbitos da animación sociocultural. - Libro-forum (se procede)	5

Other comments on the Evaluation

CRITERIO XERAL: Para facer media é imprescindible haber aprobado o examen (proba obxectiva) e o proxecto de ASC individual.

SEGUNDA CONVOCATORIA. No caso de superar algunha das partes da materia conservarase a cualificación no mesmo curso académico, debendo superar unicamente as probas nas que non se obtivera unha cualificación mínima.

ALUMNOS/AS NON ASISTENTES. Para a súa avaliación empregaranse os mesmos criterios que para os estudantes asistentes, coa única diferenza de que se elimina o criterio "traballos de aula", quedando a ponderación do seguinte xeito: o traballo tutelado (40%), a realización dunha proba escrita (40%) e o traballo dun dos ámbitos da animación sociocultural, no que se inclúe a lectura dun libro e unha aproximación á realidade profesional (20%).

EXAMENES

1º CONVOCATORIA: 15 XANEIRO 2014 A LAS 10 HORAS. REVISION 31 XANEIRO 2014: 10-12 HORAS.

CONVOCATORIA DE XULLO: 4 DE XULLO DE 2014 A LAS 18 HORAS. REVISION: 21 XULLO: 10-12 HORAS

CONVOCATORIA FIN DE CARREIRA: 17 OUTUBRO 2013 A LAS 10 HORAS. REVISION: 4 NOVEMBRO: 10-12 HORAS

Bibliografía. Fontes de información

BIBLIOGRAFIA

- **Cembranos, F.; Hernández, D. e Bustelo, M. (1994). *La animación sociocultural: Una propuesta metodológica*. Popular: Madrid.**

Miguel Badesa, S. de (1995). *Perfil del animador sociocultural*. Narcea: Madrid.

Trilla, J. (coord.) (1997). *Animación sociocultural*. Ariel: Barcelona.

Roselló, D. (2004). *Diseño y evaluación de proyectos culturales*. Ariel: Barcelona.

CALVO SASTRE, A. (2002). *La animación sociocultural. Una estrategia educativa para la participación*. Alianza Editorial:

Madrid.

CARIDE, J.A. (Coord) (2000). *Educación social y políticas culturales*. Santiago. Tórculo/USC.

CLAVES DE EDUCACIÓN SOCIAL (1995). *Monográfico Animación Sociocultural*, nº 1.

DAPIA, M. y FERNANDEZ, M.R. (2001). Situación e perspectivas laborais da educación social no ámbito da animación sociocultural e da pedagogía do ocio en Galicia, *Revista Galega do Ensino*, 31, 149-164.

DAPIA, M.; CID, X.M. y FERNANDEZ, M.R. (2001). El educador social en Galicia. Perfil de los futuros titulados/as y sus expectativas, *Educación social. Revista de Intervención Socioeducativa*, 17, 130-140.

DEBESSE, M. (1994). *La animación sociocultural*. Oikos- Tau.

DE CASTRO, A. (1987). *La animación cultural, nuevas perspectivas*. Diputación de Valladolid.

ESCUADERO, J. (2004). *Análisis de la realidad local. Técnicas y métodos de investigación desde la animación sociocultural*. Madrid: Narcea.

FERMOSO, P. (1994). *Pedagogía social. Fundamentación científica*. Herder. Barcelona.

FRANCH, J. e MARTINELL, A. (1994). *Animar un proyecto de educación social*. Paidós. Barcelona.

FROUFE, S. (1995). La evaluación de proyectos de animación sociocultural. *Educadores*, (37), 175-176, pp. 207-234.

FROUFE, S. (1997). El papel de la animación sociocultural en las Universidades Populares, *Pedagogía Social*, nº 15-16, pp. 185-194.

FROUFE, S. (1997). *Técnicas de grupo en animación comunitaria*. Amarú Eds. Salamanca.

FROUFE, S. e GONZALEZ, M. (1995). *Para comprender la animación sociocultural*. Amarú Eds. Salamanca.

FROUFE, S. e SÁNCHEZ, M.A. (1990). *Animación sociocultural. Nuevos enfoques*. Amarú Eds. Salamanca.

la Animación Sociocultural. Amarú Eds. Salamanca.

FROUFE, S. e SANCHEZ, M.A. (1994). *Construir la animación sociocultural*. Amaru Eds. Salamanca.

GOMEZ, R. y PEREZ, M.A. (1992). *El técnico en actividades socioculturales*. Xabide. Vitoria.

GOMEZ PEREZ, C. (1988). La animación sociocultural. Conceptos fundamentales. *Documentación social*, 70, 11-32.

GUILLET, J.C. (2006). *La animación en la comunidad. Un modelo de animación socioeducativa*. Barcelona: Grao.

GUTIERREZ RUEDA, A. (2001). *Métodos para la animación sociocultural*. CCS. Madrid.

HERAS I TRIAS, P. (Coord.) (2008). *La acción política desde la comunidad*. Barcelona: Grao

IBAR, M. (1992). *Cómo organizar y gestionar una entidad de animación sociocultural*. Narcea. Madrid.

LLENA, A.; PARCERISA, A. e UCAR, X. (2009). *10 ideas clave. La acción comunitaria*. Grao. Barcelona.

LÓPEZ DE CEBALLOS, P. (1991). *Formación de animadores y dinámicas de la animación*. Popular. Madrid.

MARIN IBAÑEZ, R. e PÉREZ SERRANO, G. (Eds.) (1990). *Investigación en animación sociocultural*. UNED. Madrid.

MARTIN, M.T. (coord.). (1999). *Génesis y sentido actual de la animación sociocultural*. Sanz y Torres. Madrid.

MARTIN, M.T. (coord.). (2000). *Planificación y diseño de proyectos en animación sociocultural*. Sanz y Torres. Madrid.

MARTIN, M.T. (coord.). (2000). *Economía social y animación sociocultural*. Sanz y Torres. Madrid.

MARTIN, M.T. e SARRATE, M.L. (coord.) (2000). *Evaluación y ámbitos emergentes en animación sociocultural*. Sanz y Torres. Madrid.

MARTIN, M. e SORIANO, M.A. (2006). *Teoría y práctica de la animación sociocultural*. SDG Elle Ediciones: Granada.

la Tercera Edad. Servicios de Publicaciones del País Vasco.

MERINO, J.V. (1997). *Programas de animación sociocultural*. Ariel: Barcelona.

NOGUEIRAS MASCAREÑAS, M. (1996). *Teoría y práctica del desarrollo comunitario. Análisis de un modelo*. Popular. Madrid.

- OBSERVATORIO OCUPACIONAL (2000). *La generación de empleo en el ocio y el tiempo libre*. INEM. Madrid.
- PEREZ CAMPANERO, M.P. (1994). *Cómo determinar las necesidades de intervención socioeducativa*. Narcea. Madrid.
- PÉREZ SERRANO, G. (1990). *Investigación-Acción: aplicaciones al campo social y educativo*. Dykinson. Madrid.
- PEREZ SERRANO, G. (1990). La investigación-acción y la animación sociocultural. *Investigación en Animación Sociocultural*. UNED. Madrid. pp. 91-120.
- PEREZ SERRANO, G. (1993). *Elaboración de proyectos sociales. Casos prácticos*. Narcea. Madrid.
- PEREZ SERRANO, G. (Coord.) (2000). *Modelos de investigación cualitativa en educación social y animación sociocultural*. Narcea. Madrid.
- PEREZ SERRANO, G. e MARTIN, M. (1988). *La animación sociocultural*. UNED. Madrid. 2 vols.
- PEREZ SERRANO, G. e PEREZ DE GUZMAN PUYA, M.V. (2005). *El animador. Buenas prácticas de Acción Sociocultural*. Madrid: Narcea.
- PEREZ SERRANO, G. e PEREZ DE GUZMAN PUYA, M.V. (2005). *Qué es la animación. Epistemología y valores*. Madrid: Narcea.
- POSE, H. (2006). *La cultura en las ciudades. Un quehacer cívico-social*. Barcelona: Grao.
- PETRUS, A. (coord.) (1997). *Pedagogía Social*. Ariel. Barcelona.
- PUIG, T. (1988). *Animación sociocultural. Cultura y Territorio*. Popular. Madrid.
- QUINTANA, J.M. (Ed.) (1991). *Iniciativas sociales en educación informal*. Narcea. Madrid. (2ª Ed.).
- QUINTANA, J.M. (1993). *Los ámbitos profesionales de la animación*. Narcea. Madrid.
- QUINTANA, J.M. (Coord.) (1992). *Fundamentos de Animación sociocultural*. Narcea. Madrid. (3ª ed.).
- REZSOHAZY, R. (1988). *El desarrollo comunitario*. Narcea. Madrid.
- ROSELLO, D. (2004). *Diseño y evaluación de proyectos culturales*. Ariel: Barcelona.
- SARRATE, M.L. (coord.) (2002). *Programas de animación sociocultural*. UNED. Madrid.
- SENET SANCHEZ, J.M. (1994): *Educación social en Europa*. Universidad de Valencia.
- SOLER MASÓ, P. (1995). La animación sociocultural como metodología y sector profesional del educador social. *Claves de Educación Social*, 1, 28-31.
- TRILLA, J. (1993). *La educación fuera de la escuela*. Ariel. Barcelona.
- TRILLA, J. (1993). *Otras educaciones*. Anthropos. Barcelona.
- UCAR, X. (1992): *La animación sociocultural*. CEAC. Barcelona.
- UCAR, X. (1995). Los programas de animación sociocultural. *Claves de educación social*, 1, 32-38.
- UCAR, X. (1996). Los estudios de educación social y la animación sociocultural. *Claves de educación social*, 2, 18-27.
- UCAR, X. e LLENA, A. (2006). *Miradas y diálogos en torno a la acción comunitaria*. Barcelona: Graó
- VARIOS(1988). *Una educación para el desarrollo:La animación sociocultural*. Madrid:Banco Exterior.
- VARIOS (1996). *Para comprender la animación sociocultural*. Libropolis.
- VENTOSA, V.J. (1992). *Evaluación de la animación sociocultural*. Popular. Madrid.
- VENTOSA, V.J. (1993). *Fuentes de la animación sociocultural en Europa*. Popular. Madrid.
- VENTOSA, V.J. (1994). *Guía de recursos para la animación*. CCS. Madrid.
- VENTOSA, V.J. (1997). *Guía de recursos para la animación en Castilla y León*. CCS. Madrid.
- VENTOSA, V.J. (1998). *Manual del monitor de tiempo libre*. CCS. Madrid.
- VENTOSA, V.J. (coord.) (1997). *Modelos de formación de animadores socioculturales en el marco de VICHE, M. (1999). Una pedagogía de la cultura: La animación sociocultural*.

Recomendacións

Other comments

Esta guía explicita as lineas de actuación que se van a seguir co alumnado da materia, entendida con certa flexibilidade; polo tanto, pode estar suxeita a algúns reaxustes puntuais.

IDENTIFYING DATA				
Iniciación na práctica profesional				
Subject	Iniciación na práctica profesional			
Code	O05G130V01601			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Mandatory	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Cid Fernández, Xosé Manuel			
Lecturers	Cid Fernández, Xosé Manuel			
E-mail	xcid@uvigo.es			
Web				
General description				

Competencias de titulación	
Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A2	Estar capacitado/a para o diagnostico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social
B2	Planificación e organización
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B12	Compromiso ético
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

Competencias de materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1
Estar capacitado/a para o diagnostico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas	A2
Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa	A5
Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A8
Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)	A9
Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos	A16
Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades	A19

Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas A20

A22

Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social A22

do/a educador/a social

Planificación e organización B2

Resolución de problemas e toma de decisións B6

Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación B7

Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos B9

Compromiso ético B12

Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional B19

Contidos

Topic

Políticas sociais e institucionais en educación social. (*) (*)

Formación e profesionalización na práctica profesional da educación social. (*) (*)

Funcións do/a educador/a social. (*) (*)

Código deontolóxico do educador/a social (*) (*)

Discusión de programas existentes nos diversos campos de intervención. (*) (*)

Traballo en grupos e equipos multidisciplinares no ámbito da educación social e profesións afíns (*) (*)

Elaboración de proxectos de investigación-acción coa participación do profesor/a de prácticas, o profesional dunha institución, colegas en proceso de realización do prácticum e colegas do grupo clase (*) (*)

(*) (*) (*) (*)

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	12	24	36
Seminarios	3	9	12
Debates	5	5	10
Actividades introdutorias	3.5	0	3.5
Presentacións/exposicións	12	36	48
Saídas de estudo/prácticas de campo	7	14	21
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	2	0	2
Informes/memorias de prácticas	0	17.5	17.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Saídas de estudo/prácticas de campo	Desenvólvense en espazos non académicos exteriores. Entre elas pódense citar prácticas de campo, visitas a eventos, centros de investigación, empresas, institucións... de interese académico-profesional para o alumno.

Atención personalizada

Methodologies	Description
---------------	-------------

Presentacións/exposicións	Na realización destas actividades, o alumnado terá atención personalizada para resolver todas as dúbidas que se lle presenten, durante as horas de tutorías que teña asignadas o profesor.
---------------------------	--

Tests	Description
Informes/memorias de prácticas	Na realización destas actividades, o alumnado terá atención personalizada para resolver todas as dúbidas que se lle presenten, durante as horas de tutorías que teña asignadas o profesor.

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Reflexión persoal acerca dos temas abordados na aula, recollida nunha memoria	10
Seminarios	debate con expertos invitados. reflexión persoal sobre o tema abordado	10
Debates	discusión en grupo de temas de actualidade. Reflexión persoal escrita sobre os temas	10
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.	30
Saídas de estudo/prácticas de campo	Análise persoal das experiencias que son obxecto da visita	0
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	proba escrita sobre temas previamente indicados.	40
Informes/memorias de prácticas	Este informe memoria recolle as reflexións persoais sobre os diversos aspectos tratados na materia, tanto nas clases teóricas, como seminarios, debates, estudos de caso e saídas, polo que esta memoria valorarase coas porcentaxes acumuladas desas cinco metodoloxías citadas.	0

Other comments on the Evaluation

O alumnado non asistente con regularidade, ás distintas actividades, terá unha avaliación da proba sobre 70%. O 30% restante será unha actividade de lectura e reflexión persoal, acordada co profesor ao comezo do curso e entregada o día da proba escrita.

O alumnado que non complete todos os obxectivos na convocatoria de maio, poderá ampliar a súa actividade para a convocatoria de xullo, sen ter que repetir aquelas que foran avaliadas positivamente.

Exames e revisión:

14 de outubro ás 16:00 h (revisión 4 de novembro ás 12 h)

16 de maio, ás 12:00 (revisión 6 de xuño ás 12:00)

27 de xuño ás 16:00 h (revisión 17 xullo ás 12:00)

Bibliografía. Fontes de información

CID, A.; MURADÁS, M.; ZABALZA, M.A.; SANMAMED, M.; RAPOSO RIVAS, M.; IGLESIAS, M.L.(coords)., **Buenas prácticas en el practicum. IX Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria.**, Santiago de Compostela: Imprenta universitaria.,

SÁEZ, J., **Pedagogía Social. Historia, profesión y competencias**, Madrid: Pearson.,

ROMANS, M; PETRUS, A. e TRILLA, J., **De profesión: educador/a social.**, Barcelona: Paidós.,

RIERA, J., **Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social.**, Valencia: Nau Llibres.,

Revista Galega de Educación., Nova Escola Galega. Santiago,

Cabrerizo, J. e outros, **El practicum en los grados de Pedagogía, de Magisterio y de Educación Social**, Pearson,

ANECA, **ILibro Blanco. Títulos de Grado de pedagogía y educación social**, ANECA,

Borrel, N. e Benedito, V., **Las prácticas en la profesionalización del Pedagogo**, Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias,

García, F., **La intervención en Trabajo Social: supuestos prácticos**, Malaga: Colegio Profesional,

González, M. N. e outros, **II Jornadas Desarrollo profesional y practicum en la Universidad**, Bilbao: Universidad del País Vasco,

Marhuenda, F., **Aprender de las prácticas**, Universidad de Valencia,

Martín, A., **El practicum en Educación Social**, Universidad de las Palmas de Gran Canaria,

Medina, A. e outros, **La formación práctica del educador social, el pedagogo y el psicopedagogo**, Madrid: UNED,

Ventura, J., **El practicum en los estudios pedagógicos y la inserción laboral**, Universitat de Barcelona,

AMOROS, M. e outros, **El Practicum de la Diplomatura de Educació social.**, Barcelona: Universitat de Barcelona,

ASEDES, **Código deontológico del educador y la educadora social.**, ASEDES,

ASEDES, **Documentos profesionalizadores**, ASEDES,

ASEDES, **V Congreso Estatal del Educador Social, "La Profesionalización. Recorridos y Retratos de una Profesión"**, ASEDES ASEDES. Toledo, septiembre de 2007.,

ESTEBAN, F. e CALVO, R (coords), **El practicum en la formación de educadores sociales.**, Burgos: Universidad de Burgos.,

Educación Social. Revista de intervención socioeducativa, Barcelona,

Cuadernos de Pedagogía., Barcelona,

ZABALZA, M.A.; IGLESIAS, M.L.; CID. A.; RAPOSO, M. (coords), **Desarrollo de competencias personales y profesionales en el Practicum. VI Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria.**, CD-ROM. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Santiago de Compostela. Disponible en <http://>,

Olivares, Mª A., **E proyecto profesional . Un instrumento relevante en la transición a la vida activa del universitario. Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, nº 9 (segunda época)**, Universidad de Murcia,

Caballo, B. e Fragueta, R. (coords), **A investigación-acción participativa no quefacer municipal**, A Coruña: Deputación Provincial,

Gonçalves, D., **Complexidade e identidade docente. A supervisão pedagógica e o portfolio reflexivo como estratégias de formação nas práticas educativas do futuro professor**, Ourense. Universidade de Vigo,

SIPS, **Pedagogía social. Revista Interuniversitaria**,

Consejo general Colegios educadores, **Revista de Educación social**, eduso.net,

Bordón,

Información do Colexio de educadoras e educadores sociais de Galicia, enviada periódicamente a través dos PIC.

Informacións das web de institucións de prácticas.

Recomendacións

Other comments

O traballo durante o ano será acumulativo tanto para asistentes como non asistentes, polo que a parte da materia non superada en xuño, pódese seguir traballando para xullo, conservando as competencias xa adquiridas previamente

IDENTIFYING DATA				
Prácticas externas: Practicum I				
Subject	Prácticas externas: Practicum I			
Code	O05G130V01602			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	12	Mandatory	3	2c
Teaching language	Galego			
Department				
Coordinator				
Lecturers				
E-mail				
Web				
General description				

Competencias de titulación	
Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
A21	Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social
B2	Planificación e organización
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results
Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa	A1
Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)	A2 A8
Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos	A16
Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía	A18
Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo	A21
Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social	A22
Planificación e organización	B2
Resolución de problemas e toma de decisións	B6
Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación	B7
Capacidade crítica e autocrítica	B8
Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos	B9
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional	B19

Contidos

Topic

Contexto socioeducativo e cultural na comunidade en que esta inserto o centro de prácticas	Contexto socioeducativo Contexto socioeconómico Contexto cultural
Realidade da intervención profesional no ámbito en que realiza as prácticas	Profesionais da educación social: funcións. Actividade desenvolvida. Aportacións do alumno/a en prácticas e esa actividade Outros profesionais Interdisciplinariedade e interprofesionalidade
Capacidade de reflexión crítica sobre a realidade práctica	Valoración das respostas da institución ás necesidades dos usuarios e necesidades sociais Posibles melloras
Capacidade de reflexión sobre as posibilidades de mejora en la intervención profesional del educador/a social, tanto en el ámbito de realización de las prácticas como en lo que sería en una intervención transversal a todos los ámbitos.	Valoración do que significa o traballo desta institución no conxunto do ámbito de intervención. Valoración daquelas cuestións que poden ser transferibles a outros ámbitos, nunha concepción integral da profesión educadora

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	3	0	3
Prácticas externas	2	200	202
Tutoría en grupo	5	10	15
Seminarios	5	10	15
Informes/memorias de prácticas	0	65	65

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.
Prácticas externas	O estudante desenvolver as actividades nun contexto relacionado co exercicio dunha profesión, durante un período determinado e realizando as funcións asignadas e previstas na proposta de prácticas.
Tutoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da materia para asesoramento/desenvolvemento de actividades da materia e do proceso de aprendizaxe
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminarios	Durante o practicum, tanto para as actividades na institución, como para as que requiren actividade na aula, terá atención personalizada por parte do profesorado do practicum que terá un horario específico para a tutorización do practicum compatible co estadía do alumnado na institución
Prácticas externas	Durante o practicum, tanto para as actividades na institución, como para as que requiren actividade na aula, terá atención personalizada por parte do profesorado do practicum que terá un horario específico para a tutorización do practicum compatible co estadía do alumnado na institución
Tutoría en grupo	Durante o practicum, tanto para as actividades na institución, como para as que requiren actividade na aula, terá atención personalizada por parte do profesorado do practicum que terá un horario específico para a tutorización do practicum compatible co estadía do alumnado na institución
Tests	Description
Informes/memorias de prácticas	Durante o practicum, tanto para as actividades na institución, como para as que requiren actividade na aula, terá atención personalizada por parte do profesorado do practicum que terá un horario específico para a tutorización do practicum compatible co estadía do alumnado na institución

Avaliación		
	Description	Qualification
Prácticas externas	Para avaliar as prácticas externas terase en conta o informe do titor na institución	40
Titoría en grupo	A participación na titoría de grupo e realización das tarefas encomendadas	10
Seminarios	Asistencia aos seminarios programados e valoración do tema desenvolvido	10
Informes/memorias de prácticas	O informe que reflicte a observación realizada polo alumno/a na institución, o desenvolvemento de actividades deseñadas por el mesmo ou polo titor, e a valoración persoal do periodo de practicas	40

Other comments on the Evaluation

As deficiencias observadas na realización do practicum no momento da avaliación de maio, serán corrixidas para a avaliación de xullo, completando só aquelas actividades que non se realizaran correctamente.

A institución emitirá unha cualificación que se terá en conta para a avaliación, tendo o mesmo peso que a puntuación da memoria que se entrega ao profesor/a da Facultade

A memoria debe recoller unha análise e reflexión sobre as actividades realizadas, ademais da información sobre a institución na que estivo destinado. Tera características diferenciadas según o tipo de institución ou servizo no que se realizan as prácticas, en todo caso a memoria pode conter:

- Introducción (motivación para elección da institución e expectativas).
- Breve ficha da institución (denominación, emprazamento, ámbito de actividade, recursos humanos e materiais, obxectivos, programas, actividades...).
- Desenvolvemento das prácticas (diario de actividade, descrición e análise das intervencións levadas a cabo)
- Informe detallado do deseño e implementación do proxecto elaborado.
- Valoración (satisfacción persoal, atrancos, aprendizaxe da profesión, papel do educador/a social nesa institución, traballo en equipo, críticas, aportacións e suxerencias).
- Observacións (balance final, cumprimento das expectativas e suxerencias).
- Documentación e anexos.
- Bibliografía.

Bibliografía. Fontes de información

A bibliografía será a mesma da materia Iniciación ao práctica profesional,

CID, A.; MURADÁS, M.; ZABALZA, M.A.; SANMAMED, M.; RAPOSO RIVAS, M.; IGLESIAS, M.L.(coords):, Buenas prácticas en el practicum. IX Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria., Santiago de Compostela: Imprenta universitaria., 2007

SÁEZ, J. , Pedagogía Social. Historia, profesión y competencias, Madrid: Pearson., 2007

ROMANS, M; PETRUS, A. e TRILLA, J., De profesión: educador/a social. , Barcelona: Paidós., 2000

RIERA, J., Concepto, formación y profesionalización de: el educador social, el trabajador social y el pedagogo social., Valencia: Nau Llibres., 1998

Revista Galega de Educación., , Nova Escola Galega. Santiago,

Páxina 4 de 5

Cabrerizo, J. e outros, El practicum en los grados de Pedagogía, de Magisterio y de Educación Social, Pearson, 2010

ANECA, Libro Blanco. Títulos de Grado de pedagogía y educación social, ANECA, 2005

Borrel, N. e Benedito, V., Las prácticas en la profesionalización del Pedagogo, Barcelona: Promociones y Publicaciones Universitarias, 1989

García, F. , La intervención en Trabajo Social: supuestos prácticos, Malaga: Colegio Profesional, 2006

González, M. N. e outros, II Jornadas Desarrollo profesional y practicum en la Universidad, Bilbao: Universidad del País Vasco, 1998

Marhuenda, F. , Aprender de las prácticas, Universidad de Valencia, 2001

Martín, A. , El practicum en Educación Social, Universidad de las Palmas de Gran Canaria, 2005

Medina, A. e outros, La formación práctica del educador social, el pedagogo y el psicopedagogo, Madrid: UNED, 2005

Ventura, J. , El practicum en los estudios pedagógicos y la inserción laboral, Universitat de Barcelona, 2005

AMOROS, M. e outros , El Practicum de la Diplomatura d'Educació social., Barcelona: Universitat de Barcelona, 1994

ASEDES , Código deontológico del educador y la educadora social. , ASEDES , 2004

ASEDES , Documentos profesionalizadores, ASEDES , 2007

ASEDES , V Congreso Estatal del Educador Social, "La Profesionalización. Recorridos y Retratos de una Profesión", , ASEDES ASEDES. Toledo, septiembre de 2007., 2007

ESTEBAN, F. e CALVO, R (coords) , El practicum en la formación de educadores sociales., Burgos: Universidad de Burgos., 1999

Educación Social. Revista de intervención socioeducativa, , Barcelona, Cuadernos de Pedagogía. , , Barcelona,

ZABALZA, M.A.; IGLESIAS, M.L.; CID. A.; RAPOSO, M. (coords), Desarrollo de competencias personales y profesionales en el Practicum. VI Symposium Internacional sobre el Practicum y las Prácticas en Empresas en la Formación Universitaria., CD-ROM. Servicio de Publicaciones de la Universidad de Santiago de Compostela. Disponible en <http://>, 2002

Olivares, Mª A. , E proyecto profesional . Un instrumento relevante en la transición a la vida activa del universitario. Pedagogía Social. Revista Interuniversitaria, nº 9 (segunda época) , Universidad de Murcia, 2002

Caballo, B. e Fraguera, R. (coords), A investigación-acción participativa no quefacer municipal, A Coruña: Deputación Provincial, 2007

Gonçalves, D. , Complexidade e identidade docente. A supervisão pedagógica e o portfolio reflexivo como estratégias de formação nas práticas educativas do futuro professor, Ourense. Universidade de Vigo, 2010

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G130V01201

Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo/O05G130V01202

Educación: Educación permanente/O05G130V01203

Educación: Historia da educación social/O05G130V01204

Educación: Pedagogía social/O05G130V01205

Educación: Teorías e institucións educativas/O05G130V01103

Metodoloxía de investigación socioeducativa/O05G130V01104

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Recursos tecnolóxicos en educación social/O05G130V01105

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Educación de persoas adultas/O05G130V01401

Educación para o lecer e o tempo libre/O05G130V01402

Educación social no sistema educativo/O05G130V01304

Estratexias de aprendizaxe en contextos socioeducativos/O05G130V01403

Xénero e educación social/O05G130V01305

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G130V01301

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G130V01302

Other comments

O traballo durante o ano será acumulativo tanto para asistentes como non asistentes, polo que a parte da materia non superada en xuño, pódese seguir traballando para xullo, conservando as competencias xa adquiridas previamente

IDENTIFYING DATA				
Avaliación de programas socioeducativos				
Subject	Avaliación de programas socioeducativos			
Code	O05G130V01901			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Rodríguez Villarino, Rafael			
Lecturers	Rodríguez Villarino, Rafael			
E-mail	rrvillarino@uvigo.es			
Web				
General description				

Competencias de titulación

Code	
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
1. Desenvolver programas e proxectos nos contextos familiar, escolar e comunitario.	A10
2. Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, persoas e colectivos en risco de exclusión...).	A10
3. Organizar e xestionar proxectos e servizos culturais, medioambientais, de lecer e tempo libre.	A12
4. Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento.	A12
5. Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás.	A14
6. Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral.	A15

Contidos

Topic	
1. A avaliación de necesidades sociais.	1.1. Concepto de Avaliación de necesidades sociais 1.2. A preocupación respecto das necesidades sociais: unha breve historia 1.3. Clasificación das necesidades sociais 1.4. Fontes de datos sobre avaliación
2. Unha aproximación ós programas de avaliación de necesidades sociais	2.1. Orixe dos programas de avaliación de necesidades sociais 2.2. Exemplos de programas socioeducativos e do interese pola avaliación dos mesmos 2.3. A metodoloxía na avaliación e deseño de programas socioeducativos
3. Profundizando na análise da avaliación de programas socioeducativos	3.1. Algúns aspectos clave previos o deseño e a avaliación de programas 3.2. Experiencias sobresaíntes na avaliación de programas socioeducativos 3.3. Pasado, presente e futuro da avaliación de programas socioeducativos

4. Deseño, efectos esperados e impacto real dos programas socioeducativos: teoría e práctica da avaliación.	4.1. A elección da necesidade social
	4.2. Planificación de metas ou obxectivos da intervención.
	4.3. Anticipando os puntos clave da avaliación do programa de intervención.
	4.4. Comprobando resultados e reiniciando a espiral de estudo.
5. O futuro da avaliación de programas socioeducativos	5.1. Posibilidades e limitacións dos programas socioeducativos e da súa avaliación.
	5.2. Que se atisba no horizonte?
	5.3. Reflexións e conclusións finais

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Debates	4	7	11
Sesión maxistral	45	0	45
Estudo de casos/análises de situacións	10	30	40
Traballos tutelados	0	30	30
Prácticas en aulas de informática	12	8	20
Actividades introdutorias	3	1	4

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Debates	División da clase en grupos confrontados nas súas posicións, ata chegar a puntos de encontro nos distintos tópicos ou, no seu caso, a posturas finais respecto destes.
Sesión maxistral	Exposición de temas mediante exposición oral do tutor e co apoio de medios audiovisuais
Estudo de casos/análises de situacións	Entrega de materiais impresos, así como estudo de experiencias en internet, referidas a avaliacións e programas socioeducativos particularmente sobresaíntes
Traballos tutelados	Deseño de programas e da súa avaliación co apoio do tutor e do grupo de clase
Prácticas en aulas de informática	Aproximación a avaliación de necesidade sociais mediante o programa SPSS
Actividades introdutorias	Cumprimentación de cuestionarios referidos a coñecementos previos, expectativas e actitudes relativas ós programas socioeducativos e a súa avaliación

Atención personalizada

Methodologies	Description
Sesión maxistral	Realizada tanto na interrelación co alumnado na clase, como mediante a atención prestada en tutorías personales e a través da rede
Traballos tutelados	Realizada tanto na interrelación co alumnado na clase, como mediante a atención prestada en tutorías personales e a través da rede

Avaliación

	Description	Qualification
Debates	Realizados, con preparación previa e asignando ós participantes a grupos contrapostos, durante diversas sesións de clase	15
Sesión maxistral	A través do exame tipo test dos contidos impartidos nas sesións maxistras, así como da participación activa nas clases, obtense unha parte importante da cualificación final	60
Traballos tutelados	Permitirán comprobar a capacidade de análise, realización e exposición de contidos da materia.	15
Prácticas en aulas de informática	Son as que posibilitarán acadar os coñecementos mínimos necesarios, ou punto de partida, para aplicar o programa SPSS o estudo e análise de necesidades sociais e programas de intervención	10
Actividades introdutorias	Presentación da materia e exame de motivacións, expectativas, actitudes, coñecementos previos e aptitudes preexistentes	0

Other comments on the Evaluation

Bibliografía. Fontes de información

Cohen, E. e Franco, R. (1993)., **Evaluación de proyectos sociales**, Siglo XXI,
Corbetta, P. (2007), **Metodología y técnicas de investigación social**, McGraw-Hill,
Aguilar, M. J. e Ander-Egg, T. (1992), **Evaluación de servicios y programas sociales**, Siglo XXI,
Rossi, P. H., Freeman, H. E. e Lipsey, P. (2004), **Evaluation: a systematic approach**, Sage,
Vedung, E. (1997), **Evaluación de políticas públicas y programas**, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales,

Recomendacións

Other comments

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. O alumnado que non asista regularmente a clase deberá poñerse en contacto co profesor para establecer un sistema de avaliación equivalente.

IDENTIFYING DATA				
Intervención en saúde e educación social				
Subject	Intervención en saúde e educación social			
Code	O05G130V01902			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Castelán Galego Inglés			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Failde Garrido, José María			
Lecturers	Failde Garrido, José María			
E-mail	jfailde@uvigo.es			
Web				
General description				

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social
B1	Capacidade de análise e síntese
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B8	Capacidade crítica e autocrítica
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B11	Habilidades interpersoais
B12	Compromiso ético
B13	Autonomía na aprendizaxe
B15	Creatividade
B20	Orientación á calidade

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos relacionados coa saúde.	A1 A4 A5	
Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional no ámbito da intervención en saúde.	A1 A6	B1 B8
Asesorar na elaboración e aplicación de planes, programas, proxectos e actividades socioeducativas relacionadas coa intervención preventiva e correctiva en saúde.	A20	B1 B3 B11

Deseño, implementación e avaliación de programas e proxectos relacionados coa saúde no ámbito da educación especializada.	A4 A9 A10 A12 A22	B9 B11 B12 B15 B20
Capacidade para o análise crítico e para o traballo en equipo		B6 B8 B11
Adquirir competencias científicas básicas para a busca e revisión bibliográfica en temas de Promoción e Educación para a Saúde	A7	B1 B4 B13 B20

Contidos

Topic		
Bloque I: Aspectos conceptuais básicos	TEMA 1. Apuntes históricos e aproximación o concepto de saúde. TEMA 2. Determinantes da Saúde TEMA 3. Promoción i educación para a saúde. TEMA 4. Intervención en saúde. A perspectiva preventiva e correctiva.	
Bloque II: Modelos teóricos e intervención en saúde	TEMA 5. Modelo de Creencias de Saúde. TEMA 6. Modelo Precede. TEMA 7. Modelo de Acción Razonada. TEMA 8. Outros modelos.	
Bloque III: Deseño e planificación de intervencions preventivas nos principais problemas de Saúde. O papel do Educador Social.	TEMA 9. Directrices para o deseño e Planificación de intervencions preventivas. TEMA 10. Deseño e planificación de intervencions preventivas en problemas de saúde (trastornos mentais, conducta alimentaria, educación sanitaria[], etc.).	
Bloque IV: Revisión de Programas de Promoción i Educación para a Saúde. O papel do Educador Social.	TEMA 11. Revisión e discusión crítica de programas de Promoción i Educación para a saúde. O papel do Educador Social (trastornos mentais, conducta alimentaria, educación sanitaria[], etc.).	

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Seminarios	15	15	30
Tutoría en grupo	8	8	16
Traballos tutelados	0	27	27
Sesión maxistral	22	11	33
Probas de tipo test	2	40	42

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Presentación do docente e programa da materia. Avaliación inicial de expectativas, coñecementos e actitudes.
Seminarios	Actividades enfocadas o traballo sobre un tema específico. Empregaranse como complemento das sesións maxistras, para desenvolver competencias instrumentais relacionadas con marco teórico da materia.
Tutoría en grupo	Entrevistas que o alumno/a mantén co profesor da materia para o asesoramento/orientación de actividades da materia (especialmente os traballos tutelados) e do proceso de aprendizaxe.
Traballos tutelados	Todo estudante, de xeito individual ou grupal de 2-4 alumnos/as, debe elaborar un traballo sobre unha tema específico da materia. Trátase dunha actividade autónoma do alumnado que inclúe a elección da temática, a procura, revisión e recollida de información, a lectura e manexo de bibliografía, a elaboración do informe do traballo (introducción, desenvolvemento da temática, conclusións, valoracións persoais, bibliografía, etc.).O alumnado de forma optativa poderá facer outros traballos.
Sesión maxistral	Exposición xeral, por parte do docente, dos contidos da materia e das bases teóricas e/ou directrices do traballo a desenvolver polo alumnado. As derradeiras sesión adicaránse ás exposicións, por parte do alumnado, dos seus traballos tutelados.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminarios	 Enténdese por atención personalizada o tempo que o profesor reserva para atender e resolverlle dúbidas ao alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo profesor, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Titoría en grupo	 Enténdese por atención personalizada o tempo que o profesor reserva para atender e resolverlle dúbidas ao alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo profesor, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).
Traballos tutelados	 Enténdese por atención personalizada o tempo que o profesor reserva para atender e resolverlle dúbidas ao alumnado en relación a unha materia concreta. Actividade académica desenvolvida polo profesor, individual ou en pequeno grupo, que ten como finalidade atender as necesidades e consultas do alumnado relacionadas co estudo e/ou temas vinculados coa materia, proporcionándolle orientación, apoio e motivación no proceso de aprendizaxe. Esta actividade pode desenvolverse de forma presencial (directamente na aula e nos momentos que o profesor ten asignados a titorías de despacho) ou de forma non presencial (a través do correo electrónico ou do campus virtual).

Avaliación		
	Description	Qualification
Seminarios	Consistirán en sesións eminentemente prácticas desenvolvidas na aula (Role playing, Philips 6.6, estudo de casos, reestructuración cognitiva, etc.). relacionados coas temáticas da materia. Controlarase a asistencia.	5
Traballos tutelados	O alumnado realizará traballos, individuais ou en pequenos grupos que serán tutelados polo docente. Estes traballos serán expostos ao gran grupo nas derradeiras sesións maxistráis.	30
Sesión maxistral	Avaliaranse as 2-4 sesións de exposicións dos traballos tutelados do alumnado. Para a avaliación terase en conta as competencias de comunicación oral e o rigor a hora de presentar o traballo realizado polo alumnado. Controlarase a asistencia en todas as sesións maxistráis.	5
Probas de tipo test	Consistirá nunha proba obxectiva de opción múltiple de resposta.	60

Other comments on the Evaluation

CRITERIOS DE AVALIACIÓN: **PF= ne + p + rt + pv**

PF = Puntuación final na asignatura.

ne = Nota examen.

p = Cualificación da práctica.

rt = Revisión teórica sobre un tema.

pv = Puntuación na práctica voluntaria.

3. Revisión teórica: ata .75 punto pola realización de un traballo teórico tutelado referido a unha temática relacionada co marco teórico-práctico da materia (a nota total suporá o 7.5% da cualificación do alumno).

Para a convocatoria de xullo conservaranse as calificacións das competencias acadadas polo alumnado nas probas superadas na convocatoria de xuño. É dicir, na convocatoria de xullo examinaranse só das competencias/partes/probas non superadas na convocatoria anterior.

Exámenes oficiais:

Primeiro cuadrimestre:

17 de Xaneiro de 2014 as 10 horas

Revisión o 31 de xaneiro de 2014 de 9:30 - 11:30 horas.

Convocatoria de xullo:

07 de xullo de 2014 as 10 horas.

Revisión o 21 de xullo de 2014 de 9:30 - 11:30 horas.

Convocatoria de fin de carreira:

21 de outubro de 2013 as 10 Horas.

Revisión de exámenes o 4 de novembro de 2013 de 9:30 a 11:30 horas.

Bibliografía. Fontes de información

Rodríguez-Marín, J. & Neipp, M.C., **Manual de psicología social de la salud**, Madrid: Editorial Síntesis,

Montorio, I. & Izal, M., **Intervención psicológica en la vejez. Aplicaciones en el ámbito clínico y de la salud.**, Madrid: Editorial Síntesis.,

Fernández Ríos, L., **Manual de Psicología Preventiva. Teoría y práctica.**, Madrid: Siglo Veintiuno de España Editores S.A.,

Gallar, M., **Promoción de la salud y apoyo psicológico al paciente**, Madrid: Thomson Paraninfo,

Costa Cabanilla, M. & López Mendez, E., **Educación para la salud.**, Madrid: Pirámide.,

Sáez, S., Marqués, F. & Colell, R., **Educación para la salud.**, Lleida: Pàge Editors.,

López L.A. & Aranda, J.M., **Promoción de la salud: un enfoque en salud pública.**, Granada: Junta de Andalucía.,

Rosales, C. & González, M.E., **Promoción de la salud en la universidad.**, Santiago de Compostela: Tórculo Ediciones.,

Molina, M.C. & Fortuny, M., **Experiencias educativas para la promoción de la salud y la prevención.**, Barcelona: Leartes.,

Morillejo, E., Pozo, C. & Martos, M.J., **Intervención psicosocial y evaluación de programas en el ámbito de la salud.**, Jaén: Formación Alcalá.,

Serrano González, M.I., **La educación para la salud del siglo XXI: Comunicación y salud.**, Madrid: Díaz de Santos.,

Recoméndase visitar e seguir o curso virtual da materia na plataforma TEMA (FAITIC):

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Investigación-acción na práctica socioeducativa				
Subject	Investigación-acción na práctica socioeducativa			
Code	005G130V01903			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language	Galego			
Department	Didáctica, organización escolar e métodos de investigación			
Coordinator	Ocampo Gomez, Camilo Isaac			
Lecturers	Ocampo Gomez, Camilo Isaac			
E-mail	cocampo@uvigo.es			
Web				
General description	Investigación-Acción na práctica socioeducativa é unha materia de terceiro curso do grado de Educación Social que pertence ao módulo IV (Institucións, técnicas, medios e recursos socioeducativos).			

Competencias de titulación

Code	
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B5	Xestión da información
B6	Resolución de problemas e toma de decisións
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
1. Manexar con criterio os métodos e estratexias de investigación cuantitativa e cualitativa e aplicalas ás realidades *socioeducativas. (7)* E, en particular,	A4	B1
a) Coñecer e aplicar a metodoloxía e as técnicas da Investigación-acción.	A7	B2
*b) Aprender a tratar de mellorar as propias prácticas sociais e/ou educativas así como as situacións e organizacións nas que teñen lugar estas prácticas integrando a investigación, a acción e a formación (modelo de formación permanente e de desenvolvemento persoal e profesional).	A16	B4
*c) Ser capaz de identificar, seleccionar, formular e/ou aplicar os elementos de deseño metodolóxico (problemas diagnosticados en situacións reais, hipóteses de acción, actividades de confirmación ou rexeitamento das mesmas, técnicas de recollida, de análise e de *validación de datos, etc.) da Investigación-acción axustados a unha determinada situación práctica.	A17	B5
d) Saber investigar sobre a propia práctica introducindo propostas de innovación e xerando coñecementos educativos (teoría) a partir dela co fin de melloralas.		B6
e) Desenvolver a habilidade para manexar correctamente os desafíos derivados dun enfoque de traballo cualitativo nos distintos contextos *socioeducativos.		B7
*f) Ser capaz de deseñar un estudo de Investigación-acción, de levalo a cabo executando as actividades planificadas e de reflexionar *críticamente sobre o que se fixo.		
2. Elaborar e interpretar informes técnicos de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados *socioeducativos. (16)* E, en particular,		
a) Ser capaz de elaborar un informe de Investigación-acción.		

Contidos

Topic	
1. Orixe e evolución histórica da investigación-acción.	O I-A, a súa historia
2. A investigación-acción como metaconcepto.	2.1-Concepto e metaconcepto 2.2.- A IA como metaconcepto

3.Fundamentos. Paradigmas. Finalidade e obxectivos. Principios, características e trazos específicos.	3.1.-Fundamentos 3.2.- Paradigmas 3.3.- Finalidade e obxectivos 3.4.- Principios, características e trazos específicos
4.- Modalidades. Proceso. Modelos. Técnicas e recursos. A análise de datos. Validación de datos. Criterios regulativos de cientificidade. Enfoques	4.1.- Modalidades, proceso e modelos 4.2.- Técnicas e recursos 4.3.- Análise e validación de datos 4.4.-Criterios de cientificidade 4.5.- Enfoques
5. Experiencias de investigación-acción.	5.1.- Experiencias de investigación-acción. Boas prácticas.
6. Elaboración de proxectos e informes de investigación-acción.	6.1.- Proxectos 6.2.- Informes

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	10	20	30
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	2	3	5
Traballos tutelados	7.5	15	22.5
Actividades introductorias	1	1.5	2.5
Titoría en grupo	5	10	15
Observación sistemática	7.5	15	22.5
Resolución de problemas e/ou exercicios	7.5	15	22.5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	5	12.5	17.5
Traballos e proxectos	5	7.5	12.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou *directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Actividade na que se formulan problema e/ou exercicios relacionados coa materia. O alumno debe desenvolver as solucións adecuadas ou correctas mediante a exercitación de rutinas, a aplicación de fórmulas ou algoritmos, a aplicación de procedementos de transformación da información dispoñible e a interpretación dos resultados. Adóitase utilizar como complemento da lección maxistral.
Traballos tutelados	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da asignatura para asesoramento/desenvolvemento de actividades da asignatura e do proceso de aprendizaxe.
Actividades introductorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a asignatura.
Titoría en grupo	Entrevistas que o alumno mantén co profesorado da asignatura para asesoramento/desenvolvemento de actividades da asignatura e do proceso de aprendizaxe.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Titoría en grupo	O alumno conta en todo momento coa axuda do profesor, tanto no aula como nas titorías.Nos grupos *GM1 e *GM2 levaranse a cabo actividades de desenvolvemento da teoría exposta no *GG.Mediante a observación sistemática comprobarase o desenvolvemento de alumno nas súas tarefas diarias en clase.Os traballos e proxectos propostos polo profesor realizaranse de forma individual co conseguinte apoio do profesor.
Traballos tutelados	O alumno conta en todo momento coa axuda do profesor, tanto no aula como nas titorías.Nos grupos *GM1 e *GM2 levaranse a cabo actividades de desenvolvemento da teoría exposta no *GG.Mediante a observación sistemática comprobarase o desenvolvemento de alumno nas súas tarefas diarias en clase.Os traballos e proxectos propostos polo profesor realizaranse de forma individual co conseguinte apoio do profesor.
Tests	Description
Observación sistemática	O alumno conta en todo momento coa axuda do profesor, tanto no aula como nas titorías.Nos grupos *GM1 e *GM2 levaranse a cabo actividades de desenvolvemento da teoría exposta no *GG.Mediante a observación sistemática comprobarase o desenvolvemento de alumno nas súas tarefas diarias en clase.Os traballos e proxectos propostos polo profesor realizaranse de forma individual co conseguinte apoio do profesor.

Traballos e proxectos O alumno conta en todo momento coa axuda do profesor, tanto no aula como nas titorías. Nos grupos *GM1 e *GM2 levaranse a cabo actividades de desenvolvemento da teoría exposta no *GG. Mediante a observación sistemática comprobarase o desenvolvemento de alumno nas súas tarefas diarias en clase. Os traballos e proxectos propostos polo profesor realizaranse de forma individual co conseguente apoio do profesor.

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral		10
	Asistencia e participación en clase	
Resolución de problemas e/ou exercicios de forma autónoma	Resolución correcta dos problemas e/ou exercicios de clase	5
Traballos tutelados	Resolución de problemas e/ou exercicios de clase	5
Actividades introdutorias	Búsqueda de información en cada caso	5
Titoría en grupo	Para orientar a execución dun proxecto de investigación	5
Resolución de problemas e/ou exercicios	Resolución de problemas e/ou exercicios de clase	5
Probas de resposta longa, de desenvolvemento	Exame escrito sobre os contidos expostos en clase	55
Traballos e proxectos	Execución dun proxecto de investigación	10

Other comments on the Evaluation

Para superar a materia os alumnos teñen que acadar os criterios antes expostos como mínimo nun 50%.

REQUISITO PARA PRESENTARSE ÁS PROBAS DE AVALIACIÓN: O alumnado deberá entregar a súa ficha debidamente cumprimentada nun prazo máximo de tres semanas facendo constar expresamente a modalidade elixida, o que implica contactar necesariamente co profesorado a principios de curso para comunicarlle a súa elección e poder ser convenientemente avaliado.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN: Terán a consideración de non asistentes, aqueles alumnos/as que non teñan acadado o 80% da asistencia as sesión presenciais, ou ben aqueles que antes da primeira semana de novembro non houberen notificado a o profesor a modalidade de asistencia elixida. Para a súa avaliación teranse en conta os seguintes criterios, sendo obrigatorio para a superación da materia, ter participado nos apartados que a continuación se describen, e obter a cualificación final superior a cinco, como resultado da aplicación da seguinte fórmula:

$$PF = ne + p + pi$$

PF = Puntuación final na asignatura.

ne = Nota examen.

p = Cualificación do traballo individual tutelado.

tp = Proxecto de Investigación.

1. Proba obxectiva: Ata 10 puntos, debendo o alumno/a acadar un mínimo de 5 puntos para superala asignatura (a nota total suporá o 60% da cualificación da asignatura).

2. Traballo individual tutelado: Valorarase ata 1.5 puntos, sendo a nota mínima para aprobar a actividade o 1. Unha puntuación por debaixo de ésta suporá o suspenso na actividade e tamén na asignatura (a nota total suporá o 15% da cualificación do alumno).

3. proxecto de investigación: ata 2.5 puntos pola realización de un proxecto de investigación referido a unha temática relacionada co marco teórico-práctico da materia (a nota total suporá o 25% da cualificación do alumno).

SEGUNDA CONVOCATORIA: Para a convocatoria de xullo conservaranse as calificacións das competencias acadadas polo alumnado nas probas superadas na convocatoria de xuño. É dicir, na convocatoria de xullo examínanse só das competencias/partes/probas non superadas na convocatoria anterior

A proba de exame terá lugar o día 18 de decembro de 2013 ás 16 horas.

A revisión das cualificacións está prevista para o 30 de xaneiro de 2014.

Bibliografía. Fontes de información

-Lopez de Ceballos, P. (1987). *Un Método para la Investigación-acción participativa*. Madrid: Popular.

IDENTIFYING DATA				
Socioloxía do consumo e identidades culturais				
Subject	Socioloxía do consumo e identidades culturais			
Code	O05G130V01904			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	1c
Teaching language				
Department	Socioloxía, ciencia política e da administración e filosofía			
Coordinator	Gómez Suárez, Águeda			
Lecturers	Gómez Suárez, Águeda			
E-mail	agueda@uvigo.es			
Web	http://webs.uvigo.es/etnicsexualidad			
General description	Esta materia pretende acercar ao alumno a realidade da sociedade do onsumo actual e as identidades culturais presentes na cultura contemporánea, co fin de mostrar unha perspectiva que complemente a análise socioeducativa crítica da realidade social.			

Competencias de titulación

Code				
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
A3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)			
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos			
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa			
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas			
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos			
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural			
A21	Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo			
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social			
B1	Capacidade de análise e síntese			
B2	Planificación e organización			
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega			
B5	Xestión da información			
B8	Capacidade crítica e autocrítica			
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade			
B12	Compromiso ético			
B13	Autonomía na aprendizaxe			
B14	Adaptación a situacións novas			
B15	Creatividade			
B16	Liderado			
B17	Iniciativa e espírito emprendedor			
B18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida			
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional			
B20	Orientación á calidade			

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
------------------------------------	-------------------------------

1.Coñecer os supostos sociolóxicos que están na base dos procesos de intervención educativa (1)*	A1	B1
	A2	B2
	A3	B3
	A4	B5
	A7	B8
	A21	B10
	A22	B12
		B13
		B15
		B16
		B17
		B18
		B19
2.Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento de procesos socioeducativos (4)*	A4	
3.Planificar e organizar proxectos e servizos culturais (11)*	A1	B1
	A4	B2
	A16	B10
	A22	B13
		B14
		B15
		B20
4.Deseñar, desenvolver e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural (13)*	A2	B1
	A4	B2
		B13
		B15
5.Ter capacidade para potenciar as relacións interpersonais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía (18)*	A1	B1
	A2	B2
	A3	B15
	A4	B18
	A5	B19
	A17	B20
	A22	

Contidos

Topic	
BLOQUE I: INTRODUCCIÓN. Introducción ao desenvolvemento histórico da sociedade de consumo. Sociedade industrial. Estado de Benestar. Sociedades de consumo avanzado.	INTRODUCCIÓN. Introducción ao desenvolvemento histórico da sociedade de consumo. Sociedade industrial. Estado de Benestar. Sociedades de consumo avanzado.
BLOQUE II:CONCEPTOS: Cultura, sociedade e globalización. Clase social, ideoloxía consumo. Necesidade e desexo. Identidades colectivas e etnicidade. Multiculturalidade, dereitos humanos e cidadanía.	CONCEPTOS: Cultura, sociedade e globalización. Clase social, ideoloxía consumo. Necesidade e desexo. Identidades colectivas e etnicidade. Multiculturalidade, dereitos humanos e cidadanía.
BLOQUE III:CONTEXTOS: O proceso de construción do capitalismo español. O consumo, un mecanismo simbólico de "distinción". Estilos de vida e estrutura social.	CONTEXTOS: O proceso de construción do capitalismo español. O consumo, un mecanismo simbólico de "distinción". Estilos de vida e estrutura social.
BLOQUE IV:TIPOLOXÍAS: Teoría das ideoloxías. Capital cultural. Construción das identidades culturais: alta cultura, cultura de masas, cultura popular, folklore, cultura virtual. Culturas híbridas. Hábitos de consumo	TIPOLOXÍAS: Teoría das ideoloxías. Capital cultural. Construción das identidades culturais: alta cultura, cultura de masas, cultura popular, folklore, cultura virtual. Culturas híbridas. Hábitos de consumo
BLOQUE V: TEORÍAS DE SOCIOLOXÍA DO CONSUMO. Torstein Veblen; George Simmel; Max Weber; John Galbraith,David Riesman e Escola de Frankfurt;Jean Braudillard e Pierre Bourdieu	BLOQUE V: TEORÍAS DE SOCIOLOXÍA DO CONSUMO. Torstein Veblen; George Simmel; Max Weber; John Galbraith,David Riesman e Escola de Frankfurt;Jean Braudillard e Pierre Bourdieu

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Traballos de aula	2	15	17
Debates	17	40	57
Presentacións/exposicións	3	4	7
Sesión maxistral	22	44	66
Traballos e proxectos	3	0	3

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante.
Debates	Charla aberta entre un grupo de estudantes. Pode centrarse nun tema dos contidos da materia, na análise dun caso, no resultado dun proxecto, exercicio ou problema desenvolvido previamente nunha sesión maxistral...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Sesión maxistral	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.
Traballos de aula	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.
Debates	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.
Presentacións/exposicións	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.
Tests	Description
Traballos e proxectos	A atención personalizada realizarase na aula e nas titorías.

Avaliación		
	Description	Qualification
Traballos de aula	Avaliación continua de traballos e actividades realizados na aula, a través da entrega dos traballos ou mediante a observación da participación na aula.	10
Debates	Debates e discusión ordenadas na aula en torno as temática tratadas durante o curso	5
Presentacións/exposicións	Exposición, na aula e ante os compañeiros/as, do traballo de investigación ou o comentario do libro. Valorarase a sistematización da información, a claridade expositiva, o uso de TICs e a capacidade didáctica de transmisión de contidos.	10
Sesión maxistral	Uso dos contidos da materia nos traballos da aula e/ou nos traballos de investigación e comentario do libro.	5
Traballos e proxectos	Realización de dous exercicios: (1) Elaboración dun proxecto de investigación relacionado coa materia e ademais, (2) Realización dun comentario dun libro relacionado coa materia, onde conste: datos do autor, contexto da obra, resumen, ideas principais e comentario crítico persoal. En ambos casos deberá ter o visto bó da profesora.	70

Other comments on the Evaluation

Os alumnos non presenciais deberán examinarse na data oficial de examen (día 20 de decembro as 10:00 horas da mañán e a revisión o 30 de xaneiro) a través dunha proba escrita de preguntas abertas sobre o temario da materia. Os alumnos que accedan á segunda convocatoria poderán optar por realizar un traballo escrito que deberán entregar na data oficial de examen ou ben realizar unha proba escrita de preguntas abertas sobre o temario da materia. As competencias superadas en febreiro se respetarán na convocatoria de xullo.

Examen: 20 de decembro ás 10:00 horas; revisión o 30 de xaneiro

Bibliografía. Fontes de información

Alonso, L. E. y Conde, F., **Historia del consumo en España: una**, Debate,
 GarcíaCanclini, N., **Culturas híbridas. Estrategias para entrar y salir de la modernidad**, Grijalbo,
 Eco, U., **Apocalípticos e integrados ante una cultura de masas**, Lumen,

Alonso, Luis Enrique; Conde, Fernando (1994): *Historia del consumo en España: una aproximación a sus orígenes y primer desarrollo*. Madrid. Debate.

Braudillard, Jean (1992): *El sistema de los objetos*. México. Siglo XXI.

García Canclini, Nestor (1990): *Culturas híbridas: estrategias para salir y entrar de la modernidad*. México. Grijalbo.

Jamesos, Frederick (1992): *El posmodernismo o la lógica cultural del capitalismo avanzado*. Barcelona. Paidós.

Lipovsky, G. (1990): *El imperio de lo efímero. La moda y su destino en las sociedades humanas*. Madrid. Anagrama.

Mauss, Marcel (1971): *Ensayo sobre los dones. Motivo y forma del cambio en las sociedades primitivas*, en [Sociología y Antropología]. Madrid. Tecnos.

Verdú, Vicente (2006): *Yo y tú, objetos de lujo. La primera revolución cultural del siglo XXI*. Barcelona. Debate.

Recomendacións

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G130V01201

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G130V01302

IDENTIFYING DATA**Dinámica de grupos e intervención psicosocial comunitaria**

Subject	Dinámica de grupos e intervención psicosocial comunitaria			
Code	O05G130V01905			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Fernández González, Ángel			
Lecturers	Fernández González, Ángel			
E-mail	afdez@uvigo.es			
Web				
General description	A materia pretende introducir ao alumnado de Educación Social no estudo dos problemas sociais desde unha perspectiva psicosocial, así como á análise e a intervención na comunidade, primando a participación activa da mesma e a potenciación dos seus recursos. Asimesmo intenta contribuir ao enriquecemento da súa formación aportando conceptos, teorías e ferramentas metodolóxicas para desenvolverse no seu labor con/en grupos, ampliando a súa perspectiva sobre os conflitos intra e intergrupales e as posibilidades de introducir dinámicas que contribúan á cooperación e a resolución consensuada e madura dos problemas da comunidade. Pretende, en suma, amosarlles as potencialidades inherentes á vida grupal fronte ás estratexias individualistas á hora de promover a calidade de vida e o benestar social d@s cidadáns e potenciar o seu labor como mediadores ou facilitadores sociais cedéndolle o protagonismo ós membros da comunidade e fomentando a súa participación en grupos formais e/ou informais.			

Competencias de titulación

Code	
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A21	Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo
B1	Capacidade de análise e síntese
B2	Planificación e organización
B4	Utilización das TIC no ámbito de estudo e contexto profesional
B5	Xestión da información
B7	Dominio de metodoloxías e técnicas educativas, dinamizadoras de asesoramento e orientación
B9	Capacidade para integrarse e comunicarse con expertos doutras áreas e en distintos contextos
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B11	Habilidades interpersoais
B14	Adaptación a situacións novas
B15	Creatividade
B17	Iniciativa e espírito emprendedor
B18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida

Competencias de materia		
Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecer os supostos psicosociais que están na base dos procesos de intervención socioeducativa.	A1	B18
Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos.	A4 A7	B1 B2 B4 B5
Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención.	A8 A18	B2 B9 B11 B15 B17
Deseñar, desenvolver e avaliar programas e proxectos no contexto da comunidade.	A9 A10 A12 A13 A14 A15	B2 B7 B10 B11 B14 B15
Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas.	A20 A21	B7 B9 B11
Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural	A8 A11 A13 A17	B2 B7 B10 B11 B15

Contidos	
Topic	
Introducción:	A dinámica de grupos no contexto da intervención comunitaria
Dinámica de grupos (I): Conceptos básicos	A orixe psicosocial da dinámica de grupos. Definición de dinámica de grupos. Conceptos básicos sobre grupos: características e tipoloxía de grupos; fases de formación: estrutura grupal; cohesión; liderazgo; influencia social; toma de decisións, rendimento.
Dinámica de grupos (II): Técnicas de dinámica de grupos	Clasificación das técnicas grupais. Dinámica de grupos en Educación Social: Técnicas de presentación, coñecemento e confianza, e animación. Técnicas de percepción e de redución de prexuízos Técnicas de comunicación e estilos de dirección Técnicas de cooperación Técnicas de toma de decisións e resolución de conflitos
Intervención psicosocial comunitaria (I): bases teóricas	Bases conceptuais da intervención psicosocial comunitaria: os problemas sociais e a intervención psicosocial, comunidade, sentimento de comunidade, potenciación comunitaria (empowerment), principio de emancipación, cambio comunitario, benestar e calidade de vida.
Intervención psicosocial comunitaria (II): bases metodolóxicas	Bases metodolóxicas da intervención psicosocial comunitaria: avaliación de necesidades, recursos e programas. Técnicas de avaliación. Modelos de intervención psicosocial comunitaria.
Niveis de análise e de intervención psicosocial comunitaria	A intervención psicosocial comunitaria como cambio planificado. Niveis de análise e intervención. Do individuo á comunidade. Os servizos sociais e a intervención comunitaria. Ámbitos, contextos e problemas sobre os que intervir. Planificación da intervención: estratéxica, táctica e operativa. Programas e proxectos de intervención psicosocial comunitaria.

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	2	0	2
Sesión maxistral	20	0	20
Seminarios	15	0	15
Traballos tutelados	0	43	43
Presentacións/exposicións	1	5	6
Titoría en grupo	5	10	15
Eventos docentes e/ou divulgativos	2	0	2

Probas de tipo test	1.5	45	46.5
Probas de autoavaliación	0.5	0	0.5

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introdutorias	Toma inicial de contacto co alumnado a efectos de: -Presentación da materia e aclaración de posibles dúbidas ao respecto. -Detección de coñecementos e expectativas previas en relación á materia, intereses e grao de motivación.
Sesión maxistral	Exposición dos contidos da materia por parte do profesorado, así como das directrices do traballo a desenvolver polo alumnado. Adicaranse as derradeiras sesión para a súa exposición.
Seminarios	Actividade eminentemente práctica orientada á adquisición de coñecementos e habilidades instrumentais en relación coa intervención psicosocial comunitaria e a dinámica de grupos.
Traballos tutelados	O alumnado, preferiblemente en grupo, e, de non ser posible esta opción, de xeito individual elaborará un traballo centrado en algún dos aspectos do temario ou realizará un proxecto de intervención con grupos.
Presentacións/exposicións	Exposición oral por parte do alumnado, previa presentación escrita, dos traballos tutelados levados a cabo.
Titoría en grupo	Entrevistas mantidas polo alumnado co profesorado para asesoramento e desenvolvemento das actividades da materia e do proceso de aprendizaxe.
Eventos docentes e/ou divulgativos	Exposición do labor desenvolvido a nivel comunitario por parte de profesionais de prestixio con vistas a acercar a alumnado á realidade psicosocial de diversos grupos do entorno comunitario.

Atención personalizada

Methodologies	Description
Actividades introdutorias	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Sesión maxistral	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Seminarios	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Traballos tutelados	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.
Titoría en grupo	Modalidades: - Presencial: directamente na aula (aclaración de posibles dúbidas e titorías grupais e individuais para organización, supervisión e seguemento de traballos e actividades realizadas); e fóra da aula, no horario de titorías establecido (cuestións varias a nivel académico, persoal, saídas profesionais....). - Non presencial: a través da plataforma virtual Tema ou do correo electrónico.

Avaliación

	Description	Qualification
Seminarios	Asistencia, participación e realización das actividades propostas polo profesorado. Puntuación máxima: ata 1.5 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 0.75 punto neste apartado para superar a proba.	15
Traballos tutelados	Elaboración de pequenas investigacións ou de proxectos de intervención con grupos. Puntuación máxima: ata 2 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 1 punto neste apartado para superar a proba.	20
Presentacións/exposicións	Exposición dos traballos de investigacións ou dos proxectos de intervención con grupos realizados. Puntuación máxima: ata 1.5 puntos do total da nota. É preciso obter como mínimo 0.75 punto neste apartado para superar a proba.	15

Probas de tipo test	Realización dun examen tipo test (40 preguntas como máximo con varias opcións de resposta) sobre os contidos do temario. As preguntas deixadas en branco non se terán en conta na cualificación, que virá dada pola nota resultante de restar os erros dos acertos.	50
	Puntuación máxima: ata 5 puntos da nota final. Punto de corte para aprobar este apartado da materia: 20 preguntas.	

Other comments on the Evaluation

REQUISITO PARA PRESENTARSE ÁS PROBAS DE AVALIACIÓN:

O alumnado deberá entregar a súa ficha debidamente cumprimentada nun prazo máximo de tres semanas facendo constar expresamente a modalidade elixida, o que implica contactar necesariamente co profesorado a principios de curso para comunicarlle a súa elección e poder ser convenientemente avaliado.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN:

Aplicaranse dous sistemas de avaliación tomando como criterio diferencial a asistencia ou non ás clases presenciais e ás titorías grupais, dado que a planificación deste proceso de ensino-aprendizaxe esixe a presenza do alumnado sobre todo en aquelas relacionadas coa adquisición de competencias procedementais e actitudinais, o que implica facer un seguimento das asistencias mediante controles. Quen sen notificalo teña una asistencia por debaixo do 80% será considerado a tódolos efectos como non asistente, salvo causa debidamente xustificada (enfermidade ou pasamento dun familiar achegado).

Nota: o exame oficial do 2º Período(Cuatrimestre) é o 20 de maio ás 16 h. Revisión o 6 de xuño.

1) Modalidade asistencial: A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos distintos apartados especificados no cadro superior, sendo preciso ter superados cada un deles ailladamente.

2) Modalidade non asistencial: A avaliación e a superación da materia virá determinada polo exame final teórico-práctico (50% da nota final, sendo necesario obter como mínimo 2.5 puntos dos 5 que integran este apartado) e pola realización dun traballo tutelado pola profesora que haberá que presentar na data de exame da convocatoria oficial, previa a súa exposición (50% restante da nota, sendo preciso acadar como mínimo 2.5 puntos do total dos 5 que se poden obter neste apartado). A nota final virá dada pola suma das puntuacións obtidas nos dous apartados, sendo preciso superar cada un deles ailladamente.

SEGUNDA CONVOCATORIA:

As competencias non superadas, derivadas da totalidade e/ou de parte das probas/actividades obxecto de avaliación, poderán ser recuperadas na convocatoria de xullo, gardándose a nota da parte superada, tanto na modalidade asistencial como na non presencial.

Nota: o exame oficial do 2º Período(cuatrimestre) é o 20 de maio, ás 16 h. Revisión, o 6 de xuño, ás 10 h.

Convocatoria de xullo: exame o día 10, ás 16 h. Revisión o 21 de xullo ás 10 h.

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

- Blanco, A., Rodríguez Marín, J. (2007). *Intervención psicosocial*. Madrid: Pearson.
- Canto, J.M. (2000): *Dinámica de grupos. Aspectos técnicos, ámbitos de intervención y fundamentos teóricos*. Málaga: Aljibe.
- Gil, F. e Alcover, C. (1999): *Introducción a la Psicología de los grupos*. Madrid: Pirámide.
- Marín, M. e Medina, F. (1997): *El grupo como instrumento de intervención social*. Sevilla: Algaida.
- Sánchez Vidal, A. (2002). *Psicología Social Aplicada*. Madrid: Prentice-Hall.
- Tschorne, P. (2005): *Dinámica de grupo en trabajo social*. Salamanca: Amarú.

Complementaria:

- Antons, K. (1990): *Práctica de la dinámica de grupos*. Barcelona: Herder.
- Bourhis, R. e Leyens, J.P. (1996): *Estereotipos, discriminación y relaciones entre grupos*. Madrid: McGraw-Hill.
- Casas, F. (1996). *Bienestar Social: una perspectiva psicosocial*. Barcelona: P.P.U.

- Clemente, M. (1992). *Psicología Social Aplicada*. Madrid: Eudema.
- Feldman, P. y Orford, J. (Eds.) (1985). *Prevención y solución de problemas psicológicos aplicando la Psicología Social*. México: Limusa.
- Fischer (1992). *Campos de Intervención en Psicología Social*. Madrid: Narcea.
- González, M.P. (1995): *Orientaciones teóricas fundamentales en psicología de los grupos*. Barcelona: EUB
- Huici, C. (1985): *Estructura y procesos de grupo*. Madrid: UNED. (2 vol.)
- Martín, A (1998). *Psicología Comunitaria*. Madrid: Síntesis
- Morales, J.F.; Paez, D.; Deschamps, J.C. e Whorchel, S. (1996): *Identidad social. Aproximaciones psicosociales a los grupos y a las relaciones entre grupos*. Valencia: Promolibro.
- Munné, F. (1989): *Entre el individuo y la sociedad. Marcos y teorías actuales sobre el comportamiento interpersonal*. Barcelona: PPU.
- Núñez, T. e Loscertales, F (1996): *El grupo y su eficacia. Técnicas al servicio de la dirección y coordinación de grupos*. Barcelona: EUB.
- Pérez, M.J. e Torres, C. (1999): *Dinámica de grupos en formación de formadores: Casos prácticos*. Barcelona: Herder
- Saint-Arnaud, Y. (1991): *Participación y comunicación de grupos*. Madrid: Anaya.
- Shaw, M.E. (1981): *Dinámica de grupos. Psicología de la conducta de los pequeños grupos*. Barcelona: Herder
- Smith, P.B. e Peterson, M.F. (1990): *Liderazgo, organización y cultura. Un modelo de dirección de sucesos*. Madrid: Pirámide.
- Turner, J.C. (1990): *Redescubrir el grupo social*. Madrid: Morata.

Revistas de interés disponibles no Campus de Ourense:

European review of social psychology

Journal of personality and social psychology

Revista de psicología social

Recomendacións

Subjects that continue the syllabus

Intervención socioeducativa para a inclusión social/O05G130V01405

Avaliación de programas socioeducativos/O05G130V01901

Intervención en saúde e educación social/O05G130V01902

Intervención socioeducativa na infancia e adolescencia en situación de risco social/O05G130V01501

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Didáctica: Deseño e programación no ámbito socioeducativo/O05G130V01202

Diagnóstico e análise de necesidades socioeducativas/O05G130V01303

Mediación en conflitos e situacións de violencia/O05G130V01502

Programas de animación sociocultural/O05G130V01503

Subjects that it is recommended to have taken before

Antropoloxía: Antropoloxía social e cultural/O05G130V01201

Psicoloxía: Psicoloxía do desenvolvemento/O05G130V01102

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404

Psicoloxía: Psicoloxía social/O05G130V01301

Socioloxía: Socioloxía da educación/O05G130V01302

IDENTIFYING DATA				
Educación ambiental para o desenvolvemento sostible				
Subject	Educación ambiental para o desenvolvemento sostible			
Code	O05G130V01906			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Didácticas especiais			
Coordinator	Membiela Iglesia, Pedro Vidal López, Manuel			
Lecturers	Membiela Iglesia, Pedro Vidal López, Manuel			
E-mail	membiela@uvigo.es mvlopez@uvigo.es			
Web				
General description				

Competencias de titulación	
Code	
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas
A3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos
A5	Cóñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa
A6	Comprender a traxectoria da educación social e a configuración do seu campo e identidade profesional, a nivel comunitario, estatal, europeo e internacional
A7	Manexar con criterio métodos e estratexias de investigación cuantitativas e cualitativas, e aplicalas ás realidades socioeducativas
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)
A9	Desenvolver programas e proxectos no contexto familiar e escolar
A10	Desenvolver programas e proxectos no ámbito da educación especializada (menores, necesidades educativas especiais, centros de saúde, condutas adictivas, institucións penitenciarias, e persoas e colectivos en risco de exclusión...)
A11	Organizar e administrar proxectos e servizos culturais, ambientais, de lecer e tempo libre
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A13	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención no ámbito cultural
A14	Deseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás
A15	Deseñar, aplicar e avaliar programas para a inserción social e laboral
A16	Elaborar e interpretar informes técnicos, de investigación e avaliación sobre accións, procesos e resultados socioeducativos
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
A19	Administrar, coordinar e supervisar entidades, equipamentos e grupos, en función de diferentes contextos e necesidades
A20	Asesorar na elaboración e aplicación de plans, programas, proxectos e actividades socioeducativas
A21	Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo
A22	Estar comprometido coa calidade de actuación e moverse de acordo cos principios deontolóxicos do/a educador/a social

Competencias de materia	
Expected results from this subject	Training and Learning Results

(*)

A2
A3
A4
A5
A6
A7
A8
A9
A10
A11
A12
A13
A14
A15
A16
A17
A18
A19
A20
A21
A22

Contidos

Topic

Introducción ao medio ambiente	Concepto de medio ambiente Recursos renovables e non renovables Desenvolvemento sostible Índices de sostenibilidade Códigos de boas prácticas ambientais. Impacto e efectos ambientais. Sistemas de xestión medioambientais.
Concepto e fundamentos da Educación Ambiental	Historia da E. Ambiental Concepto e obxectivos da E. Ambiental Principios Básicos da E. Ambiental. Modalidades da E. Ambiental: formal, non formal e informal.
Problemas ambientais na actualidade	A auga: usos e contaminación Contaminación atmosférica Contaminación do solo Erosión Perda de biodiversidade Residuos Enerxías
Actividades e xogos para a Educación Ambiental.	Actividades relacionadas ca problemática da contaminación e usos do auga. Actividades relacionadas ca contaminación atmosférica. Actividades relacionadas cos residuos
Recursos para a Educación Ambiental	Webs Software gratuito Xogos Libros e manuais. Itinerarios. Campañas informativas Xogos de simulación.
Deseño e elaboración de programas de Educación ambiental	Estrutura Planificación e deseño Temporización Recopilación de datos

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	20	10	30
Saídas de estudo/prácticas de campo	5	10	15
Prácticas de laboratorio	10	18	28
Traballos tutelados	5	30	35
Informes/memorias de prácticas	0	20	20
Probas de tipo test	2	0	2

Observación sistemática	0	10	10
Traballos e proxectos	0	10	10

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante
Saídas de estudo/prácticas de campo	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos non académicos exteriores.
Prácticas de laboratorio	Actividades de aplicación dos coñecementos a situacións concretas e de adquisición de habilidades básicas e procedimentais relacionadas coa materia obxecto de estudo. Desenvólvense en espazos especiais con equipamento especializado (laboratorios científico-técnicos, de idiomas, etc)
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción

Atención personalizada

Methodologies	Description
Traballos tutelados	Atención personalizada ao alumnado nas sesións específicas previstas para iso e mediante o horario de tutoría sinalado.

Avaliación

	Description	Qualification
Sesión maxistral	Avaliación dos contidos expostos polo profesor nas diferentes sesións.	30
Saídas de estudo/prácticas de campo	Avaliación dos coñecementos e habilidades adquiridos nas visitas e actividades de campo.	10
Prácticas de laboratorio	Avaliación da memoria de actividades prácticas realizadas.	30
Traballos tutelados	Avaliación dos documentos entregados	30

Other comments on the Evaluation

CRITERIOS AVALIACIÓN ALUMNOS NON PRESENCIAIS:

- * Superación da proba tipo test dos contidos expostos durante o curso (30%).
- * Entrega dos traballos obrigatorios e caderno de prácticas según directrices expostas na plataforma TEMA (70%)

SEGUNDA CONVOCATORIA:

Para a convocatoria de xullo conservaranse as calificacións das competencias acadadas polo alumnado nas probas superadas na convocatoria de xuño. É dicir, na convocatoria de xullo entregaranse os traballos non superados ou examínanse só das competencias non superadas na convocatoria anterior.

Bibliografía. Fontes de información

Álvarez P., et al., **Educación Ambiental. Propuestas para trabajar en la escuela**, Editorial Grao,

Ammann, K., **La vida en las aguas dulces**, Editorial Teide,

Astor Camino, X., Paredes Ribadulla, X. e L. Alberto Samartín, **Contaminación e reciclaxe. Materiais e experiencias sobre medio ambiente**, Edicións Xerais,

Bertolini G. e C. Delalande, **El reciclaje a tu alcance**, Ediciones Oniro,

Bureau Veritas Formación, **Manual para la formación en medio ambiente**, Editorial Lex Nova,

Cañal de León, P., **Investigando los seres vivos de la ciudad**, Editorial Teide,

Cascón, P. e L. Martínez Ten, **En busca de los objetivos del milenio (4)**, Editorial Catarata,

Chouza, M. e R. Cid, **Consumo e ecoloxía**, Xunta de Galicia,

Flor Perez, J.I., **Hablemos de medio ambiente**, Editorial Pearson,

Del Carmen, L., **Investigando el suelo**, Editorial Teide,

Del Val, A., **El libro del reciclaje**, Ediciones Integral,

Fernández Castañón, M.L. et al., **Proyecto experimental área Ciencias de la Naturaleza**, Monografías La enseñanza por el entorno ambiental,

García Gómez, J. e J. Nando Rosales, **Estrategias didácticas en Educación Ambiental**, Ediciones Aljibe,

González, P. (1982).- Como criar y estudiar pequeños animales terrestres I. Editorial Teide., **Como criar y estudiar pequeños animales terrestres I**, Editorial Teide,

Graham, V.E., **Actividades para un joven naturalista**, Editorial Adara,

Granados Sánchez, J., **Manual de medio ambiente y sostenibilidad**, Editorial Dykinson,

Iglesias Nóvoa, F. e N. Estevez Estevez, **O ciclo da auga. Materiais de apoio ó profesorado.**, Concello de Ourense,

Juanbeltz Martínez, J.I., **Materiales didácticos para la Educación Ambiental**, Editorial Praxis,

Kramer, F., **Educacional ambiental para el desarrollo sostenible**, Ediciones Catarata,

Kramer, F., **Manual práctico de educación ambiental. Técnicas de simulación, juegos y otros métodos educativos**, Ediciones Catarata,

Nogueiras Hermida et al., **A Natureza na cidade. Actividades para a Educación Ambiental.**,

Otero Pastor, I., **Educación Ambiental**, Ediciones de las Ciencias Sociales,

Pérez, X., Sanjuán, A. e P. Fernández, **Aprendendo na natureza. Bioloxía experimental de campo**, Edicións Xerais de Galicia,

Pujol, J. e M. Nadal, **El descubrimiento del medio**, Editorial Blume,

Rahola Ruis Heredia, A., **Educación, Medio ambiente y Didáctica del Entorno**, Editorial Popular,

Rozas Caeiro, A., **Os residuos sólidos urbanos.**, ICE. Universidade de Santiago de Compostela,

Sánchez Cañete, F.J., **Juegos y actividades de cultura ambiental y cambio climático**, Ediciones Mágina,

Servicio de estudos e publicacións da Consellería de Agricultura, Gandería e Montes, **Programa de educación Ambiental O bosque**, Xunta de Galicia,

Solar, M., **Ecología na aula**, Edicións Lea,

Súarez Pazos, M. et al., **Consumo e residuos sólidos urbanos. Serie materiales de apoio ao profesorado**, Concello de Ourense,

Tábara Carbajo, P., **Juguetes nuevos de cosas viejas I**, Peñalba Impresión,

Tábara Carbajo, P., **Juguetes nuevos de cosas viejas II**, Peñalba Impresión,

Tábara Carbajo, P., **Juguetes nuevos de cosas viejas III**, Peñalba Impresión,

Tajes Gómez, M., **A contaminación atmosférica**, ICE. Universidade de Santiago de Compostela,

Unesco, **Actividades de Educación Ambiental para la enseñanza primaria. Sugerencias para construir y utilizar equipamiento de bajo coste**, Grafillés,

Unesco, **Cómo construir un programa de educación ambiental**, Editorial Los libros de la catarata,

Varela Díaz, R., Pereiras López, X e M. Soto Castiñeira, **Os Resíduos na Galiza**, Edicións Bahía,

Velázquez de Castro, F., **Educación Ambiental. Orientaciones, actividades, experiencias y materiales**, Ediciones Narcea,

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Educación: Novas tecnoloxías aplicadas á educación infantil/O05G110V01103

Other comments

Aqueles estudantes que non superen algunhas das probas ou actividades suxeitas a avaliación poderán recuperalas na convocatoria de xullo. O alumnado que non asista regularmente a clase deberá poñerse en contacto co profesor para establecer un sistema de avaliación equivalente.

IDENTIFYING DATA				
Educación intercultural e para a paz				
Subject	Educación intercultural e para a paz			
Code	O05G130V01907			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language	Galego			
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator				
Lecturers				
E-mail				
Web				
General description				

Competencias de titulación

Code	
A3	Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)
A12	Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía
B3	Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade
B19	Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results
Asumir e orientarse segundo valores de igualdade e de cidadanía democrática, e capacitar para a prevención e a mediación en casos de violencia nas súas diferentes manifestacións (simbólica, de xénero, laboral, escolar, sexual, étnica...)	A3
Deseñar, aplicar e avaliar programas e estratexias de intervención socioeducativa no ámbito do desenvolvemento comunitario e cooperación ao desenvolvemento	A12
Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía	A18
Comunicación oral e escrita na/s lingua/s materna/s con apertura a outros códigos lingüísticos, en especial, as linguas cooficiais na comunidade galega	B3
Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade	B10
Compromiso coa identidade, desenvolvemento e ética profesional	B19

Contidos

Topic	
Formulacións teóricas e metodolóxicas.	Educación para a paz antes da II Guerra Mundial O labor da ONU e a UNESCO desde a súa creación Aportacións da Investigación para a paz Movementos sociais, pacifistas e sociopedagóxicos actuais
Componentes.	Dereitos Humanos. Desarme. Desenvolvemento. Comprensión Internacional. Interculturalismo. Educación e resolución de conflitos
A educación para a convivencia e a cidadanía.	Educación para a paz e democracia Educación para a paz e integración minorías Inmigración Educación para a cidadanía en institucións de Educación non formal

Planificación			
	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Sesión maxistral	18	27	45
Seminarios	5	7.5	12.5
Traballos de aula	8	16	24
Traballos tutelados	4	20	24
Presentacións/exposicións	8.5	34	42.5
Actividades introdutorias	2	0	2

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente	
	Description
Sesión maxistral	Exposición por parte do profesor dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, bases teóricas e/ou directrices dun traballo, exercicio ou proxecto a desenvolver polo estudante.
Seminarios	Actividades enfocadas ao traballo sobre un tema específico, que permiten afondar ou complementar os contidos da materia. Pódense empregar como complemento das clases teóricas.
Traballos de aula	O estudante desenvolve exercicios ou proxectos na aula baixo as directrices e supervisión do profesor. Pode estar vinculado o seu desenvolvementos con actividades autónomas do estudante
Traballos tutelados	O estudante, de maneira individual ou en grupo, elabora un documento sobre a temática da materia ou prepara seminarios, investigacións, memorias, ensaios, resumos de lecturas, conferencias, etc. Xeralmente trátase dunha actividade autónoma do/s estudante/s que inclúe a procura e recollida de información, lectura e manexo de bibliografía, redacción...
Presentacións/exposicións	Exposición por parte do alumnado ante o docente e/ou un grupo de estudantes dun tema sobre contidos da materia ou dos resultados dun traballo, exercicio, proxecto... Pódese levar a cabo de maneira individual ou en grupo.
Actividades introdutorias	Actividades encamiñadas a tomar contacto e reunir información sobre o alumnado, así como a presentar a materia.

Atención personalizada	
Methodologies	Description
Traballos de aula	Para a atención personalizada na realización destas actividades haberá unha dedicación no tempo dos grupos medianos e nos horarios de tutoría do profesor/a
Traballos tutelados	Para a atención personalizada na realización destas actividades haberá unha dedicación no tempo dos grupos medianos e nos horarios de tutoría do profesor/a
Presentacións/exposicións	Para a atención personalizada na realización destas actividades haberá unha dedicación no tempo dos grupos medianos e nos horarios de tutoría do profesor/a

Avaliación		
	Description	Qualification
Sesión maxistral	Os temas abordados na sesión maxistral serán obxecto de exame con preguntas a desenvolver	40
Seminarios	As conclusións dos seminarios serán recollidas cunha reflexión persoal sobre o tema tratado	10
Traballos de aula	Serán traballos en pequenos grupos que se recollerán en datas establecidas na aula	15
Traballos tutelados	Son traballos en grupos pequenos, cunha supervisión constante por parte do profesor/a	20
Presentacións/exposicións	Os traballos realizados en pequenos grupos serán expostos e debatidos diante da clase, valorándose o dominio do tema, a claridade e a capacidade de resposta ás preguntas do profesor/a e compañeiros/as	15

Other comments on the Evaluation

A avaliación será continua, comentando co alumnado a súa situación en cada momento, e no caso de non ser superada na primeira convocatoria de avaliación, continuará os traballos pendentes ata a convocatoria de xullo.

Para non asistentes, pódese deseñar unha actividade semellante naqueles apartados que non requiren presenza (traballos tutelados e exposición 35%) , podendo obter por isto a mesma puntuación que os asistentes, mentres a proba escrita acumula as demais porcentaxes (65%), ata chegar á posibilidade de nota máxima.

Bibliografía. Fontes de información

- CID, X. M. DAPIA, M. D. HERAS, P. e PAYÁ, M., **Valores transversales en la práctica educativa**, Madrid: Síntesis,
- LUQUE, P. A. (Coord), **LUQUE, P. A. (Coord 2003): Educación social e inmigración. Congreso Internacional de Pedagogía Social.**, de Pedagogía Social. Universidad de Sevilla.,
- JARES, X.R., **Educación para la paz. Su teoría y su práctica.**, Madrid: Popular.,
- PERES, A. e VIEIRA, eds, **Educação para a paz, a justiça e a solidariedade**, Leiria. Instituto Politécnico de Leiria,
- IGLESIAS DÍAZ, A., **IGLESIAS DÍAZ, A. (1995): Por unha Europa de paz, multiétnica e intercultural.**, Santiago: Comité do I Congreso Europeo de Educación para a Paz,
- JARES, X. R. (Coord.), **JARES, X. R. (Coord.) (2008): Educación e Paz I, II e III**, Vigo: Edicións Xerais,
- TOURINAN, J. M. e SANTOS, M. eds., **Interculturalidad y educación para el Desarrollo. Estrategias sociales para la comprensión internacional**, Santiago: Xunta de Galicia,
- CID, X. M.; DOMÍNGUEZ, X. C. & SOUTELO, R. (Coords.), **Migracións na Galicia contemporánea. Desafíos para a sociedade actual**, Santiago: Sotelo Blanco,
- CID, X. M., **CID, X. M. (1994): Unha cultura da paz nunha sociedade violenta. En FIDALGO, X. (coord.): A cultura da violencia**, Ourense: LOAS./ Universidade de Vigo.,
- LUCAS, J. de, **El desafío de las fronteras . Derechos Humanos y xenofobia frente a una sociedad plural.**, Madrid: Temas de hoy,
- MONCLÚS, A. (Coord.), **MONCLÚS, A. (Coord.) (2001) : Educación para el desarrollo y Cooperación Internacional.**, Internacional. Madrid : Editorial Complutense.,
- MULLER, J.M., **Significado de la noviolencia.**, Madrid: CAN,
- BAIGES, S. e outros, **Las ONGs de desarrollo en España.**, Barcelona: Flor del Viento,
- GONZÁLEZ, S., **Abrente incerto. Pobreza, dereitos humanos e desenvolvemento na Galicia de hoxe.**, Santiago de Compostela: Sotelo Blanco,
- LEDERACH, J. P., **Educar para la paz**, Barcelona: Fontamara.,
- MESA, M. (Ed.), **Educación para el desarrollo y la paz. Experiencias y propuestas en Europa.**, Madrid: Popular.,
- TUVILLA, J. (Comp.), **La escuela: instrumento de paz y solidaridad.**, Sevilla: MCEP,
- AGUILAR, M. J. (Dir.), **Inmigración, interculturalidad y ciudadanía. Nuevas realidades y estrategias de acción en la España del siglo XXI.**, Albacete: UCLMMCYT,(edición en DVD-ROM).,
- JARES, X. R., **Técnicas e xogos cooperativos para tódalas idades.**, A Coruña: Vía Lactea,
- SEMINARIO PERMANENTE DE EDUCACIÓN PARA A PAZ, **En son de paz. Propostas didácticas para as aulas.**, Muros: Toxosoutos,
- UNESCO, **Como actuar juntos a favor de la Educación para la Comprensión Internacional: participando en el Plan de Escuelas Asociadas de la UNESCO.Manual Práctico. UNESCO.**,
- Pedagogía Social. Revista interuniversitaria,**
- Revista Galega de Educación,**
- Cuadernos de Pedagogía,**
- Cid, X.M.; Carrera, Mª V.; Díaz, C., **A Paz. Punto de (25) Encontro (s) de Educadores e Educadoras**, Santiago: Andavira,
-

Recomendacións

IDENTIFYING DATA				
Xerontoloxía e educación social				
Subject	Xerontoloxía e educación social			
Code	005G130V01908			
Study programme	Grao en Educación Social			
Descriptors	ECTS Credits	Choose	Year	Quadmester
	6	Optional	3	2c
Teaching language				
Department	Análise e intervención psicosocioeducativa			
Coordinator	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
Lecturers	Vázquez Vázquez, Miguel Ángel			
E-mail	mvazquezv@uvigo.es			
Web	http://193.146.32.240/tema1213/claroline/course/index.php			
General description	(*)La materia pretende habilitar competencias técnicas de para trabajar con personas mayores, con sus cuidadores formales y familiares y con la sociedad, aproximándonos a cuestiones fundamentalmente prácticas sobre el envejecimiento y las especificidades geriátricas.			

Competencias de titulación

Code				
A1	Integrar criticamente os supostos teóricos, filosóficos, históricos, sociolóxicos, psicolóxicos, pedagóxicos, culturais, políticos, lexislativos que están na base dos procesos de intervención socioeducativa			
A2	Estar capacitado/a para o diagnóstico e a mediación na prevención e resolución de conflitos en condicións de desigualdade e crises en comunidades socioeducativas			
A4	Analizar e diagnosticar a realidade complexa que fundamenta o desenvolvemento dos procesos socioeducativos			
A5	Coñecer os fundamentos do deseño e uso dos medios, recursos e estratexias para a intervención socioeducativa e incorporalos nos diferentes ámbitos de acción socioeducativa			
A8	Potenciar estruturas e procesos de participación e acción comunitaria, aplicando programas e técnicas de intervención (dinámica de grupos, motivación, negociación e promoción da asertividade...)			
A14	Diseñar, aplicar e avaliar programas de educación permanente e de persoas adultas e anciás			
A17	Dominar as metodoloxías de dinamización social e cultural			
A18	Ter capacidade para potenciar as relacións interpersoais, desenvolver habilidades de comunicación interpersoal, solidariedade e empatía			
A21	Asesorar e/ou acompañar a persoas e/ou grupos en procesos de desenvolvemento socioeducativo			
B1	Capacidade de análise e síntese			
B2	Planificación e organización			
B6	Resolución de problemas e toma de decisións			
B8	Capacidade crítica e autocrítica			
B10	Recoñecemento e respecto de a diversidade e multiculturalidade			
B11	Habilidades interpersoais			
B12	Compromiso ético			
B14	Adaptación a situacións novas			
B18	Apertura á aprendizaxe ao longo de toda a vida			

Competencias de materia

Expected results from this subject	Training and Learning Results	
Coñecemento dos contextos de traballo e as necesidades nos eidos concretos comunitarios e especializados da Intervención Profesional do Educador en Xerontoloxía.	A5 A14	
Comprensión do proceso de envellecemento fisiolóxico e os Síndromes Xeriatricos que condicionan a velez con enfermidade.	A1	B6
Detectar os mitos, estereotipos e as respostas sociais ante a velez e os valores propios das persoas de idade avanzada, e promover a atención centrada na persoa.	A1 A21	B8
Capacidade para a recoñecer as limitacións funcionais no proceso de envellecemento normal.	A21	B14
Utilización de ferramentas e técnicas de Valoración Xerontolóxica especializadas para o desenvolvemento de Programas Individualizados de atención e a realización de informes xerontolóxicos.	A4	B1
Manexo dos recursos e ferramentas para desenvolver Programas de Intervención Xeragóxica para Persoas Maiores, Cuidadores e para os Centros de Atención Xeriatrica.	A5 A14 A17	B11
Entrenamento en técnicas e habilidades específicas para o desenvolvemento da prevención do envellecemento e a promoción do Envellecemento Activo e a mellora da vida n velez (empowerment xerontolóxico), coa práctica da Intervención Xeragóxica.	A2 A8 A18	B10

Adquirir técnicas de intervención preventiva para a dependencia xeriatrica e a adaptación de contextos de vida para as personas maiores en situación de dependencia	A2 A14	B2
Manexo de o recursos de Comunicación e Intervención Xeraxógica eficaz con Personas Maiores con síndrome asociados e Cuidadores profesionales e/ou familiares.	A2 A4	B18
Coñecemento sobre estratexias de intervención xeragóxica ante o enfermar, a morte e o duelo para Personas Maiores, Profesionais e familiares.	A14 A18	B11 B12

Contidos

Topic	
Necesidades, demandas e recursos de Atención en Xerontoloxía Social.	Guías para o desenvolvemento de Programas de Intervención. Elaboración de Informes de resultados. Técnicas de traballo e Comunicación en Xerontoxía. Comunicación en situacións patolóxicas.
Cómo e por que avellentamos: bioxerontoloxía.	Deseño dun programa Xeragónico.
Características do avellentamento fisiolóxico e patolóxico.	
Intervención Xeragónica: programas e experiencias.	
Dependencia e Vellez: os Grandes síndrome Xeriatricos.	
Estratexias e Técnicas de Valoración Xeriatrica.	
Escalas, Test e Instrumentos da avaliación. A planificación da Atención Xerontolóxica especializada.	

Planificación

	Class hours	Hours outside the classroom	Total hours
Actividades introductorias	1	1	2
Sesión maxistral	21	21	42
Saídas de estudo/prácticas de campo	9	0	9
Traballos tutelados	20	40	60
Resolución de problemas e/ou exercicios	1	10	11
Foros de discusión	2	1	3
Seminarios	6	6	12
Probas de tipo test	1	10	11

*The information in the planning table is for guidance only and does not take into account the heterogeneity of the students.

Metodoloxía docente

	Description
Actividades introductorias	Sesión de presentación da materia, dos recursos bibliográficos, información web, contidos e sistemas de avaliación.
Sesión maxistral	Exposicións participativas mediante presentacións de Temas Teóricos e Prácticos, seminarios e exercicios a desenvolver polo Alumnado
Saídas de estudo/prácticas de campo	Visitas Técnicas a diferentes Centros; servizos e Programas de Atención Xerontoloxica públicos e Privados, con sesións de avaliación posterior
Traballos tutelados	Revisións temáticas e presentación de traballos feitos polo alumnado, baixo a tutela do Profesor
Resolución de problemas e/ou exercicios	Actividade na que se formulan problemas e se realizan exercicios da avaliación de coñecementos
Foros de discusión	Actividade individual na que se debaten de xeito virtual diferentes propostas de análise e intervención xerontoloxica
Seminarios	Actividades encamiñadas a profundizar naqueles aspectos máis relevantes ou temáticas específicas de interese para o Alumnado

Atención personalizada

Methodologies	Description
Seminarios	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electrónico. Realizarase un mínimo de dúas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Técnicas a centros de Atención a Persoas Maiores de referencia no Sector de Cuidados Xeriatricos

Saídas de estudo/prácticas de campo	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos
Traballos tutelados	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos
Resolución de problemas e/ou exercicios	Levarase a cabo de tres maneiras: Atención na Aula de clase de medianos grupos En despacho do Docente no horario de Titorías Ademais, a traveso da plataforma docente Tema, ou ben no correo electronico. Realizarase un minimo de duas Titorías presenciais por Alumno/a. Así mesmo faranse Visitas Tecnicas a centros de Atencion a Persoas Maiores de referencia no Sector de Coidados Xeriátricos

Avaliación

	Description	Qualification
Saídas de estudo/prácticas de campo	Faranse Visitas Tecnicas tuteladas a centros e Programas de Atencion a Maiores, con Informes ralizados polo Alumnado	10
Traballos tutelados		60
	O Alumnado, de xeito individual e grupal fara revisions e presentacions de Temas e Proxectos relacionados coa Intervencion e Apoio as Persoas Maiores, as suas familias, os coidadores e a Sociedade	
Probas de tipo test	Valorar os resultados da aprendizaxe do alumno en relación aos obxectivos propostos para Alumnado NON presencial	30

Other comments on the Evaluation

O Alumnado non presencial debera facer os Traballos Tutelados, a Visita Tecnica e a realizacion da proba test e preguntas curtas de coñecemento teórico e práctico.

Así mesmo os alumnos que non demostren acadar as competencias basicas da materia na convocatoria de xuño, teraen dereito a realizar a convocatoria de Xullo.Nembergantes, as competencias xa acadadas na avaliacion de Xuño poderanse conservar como superadas para a convocatoria de Xullo

Bibliografía. Fontes de información

- Bermejo, L. Envejecimiento activo y actividades socioeducativas con personas mayores. Guía de buenas prácticas. Editorial Médica Panamericana. Madrid, 2010
- Millán Calenti, JC. Principios de Geriátría y Gerontología. Editorial Mc Graw Hill-Interamericana. Madrid 2006
- Sastre, J.; Pamplona, R y Ramón, J.R. Biogerontología Médica. Editorial Ergón. Madrid, 2009

Complementaria:

Recomendacións

Subjects that are recommended to be taken simultaneously

Habilidades sociais en educación social/O05G130V01404